

**Onderzoeksrapport over het nieuwe wijkgerichte
groepswerk SOCIUS MAATSCHAPPELIJKE
DIENSTVERLENERS, HANSJE VEEN**

Datum:11-05-2016

**INHOLLAND MAATSCHAPPELIJK WERK EN
DIENSTVERLENING**

Socius

40013 woorden

Colofon

Hogeschool InHolland

De Boelelaan 1109,
1081 HV Amsterdam
Telefoon: 020- 495 1111
Domein Gezondheid, Sport & Welzijn

Student/auteur

Songül Kubat
06 - 11742244
525261@student.inholland.nl
skubat@socius-md.nl
studentnummer 525261

Afstudeerrichting

Voltijd HBO
Maatschappelijk Werk en Dienstverlening

Vraagindiener

Socius Maatschappelijke Dienstverleners
Burgemeester Nielenplein 6
1961 NV Heemskerk

Begeleiding Socius

Maatschappelijke Dienstverlening

Hansje Veen
Coördinator Groepswerk
Telefoon: 088- 88 76 900
Mobiel: 06 – 33 95 68 88

Begeleiding Hogeschool InHolland

Begeleider:
Judith Schöne
Mobiel: 06 21115377
judith.schone@inholland.nl

Eerste beoordelaar/examinator

Veerle Knippels
Mobiel: 06 11449749
veerle.knippels@inholland.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	pag. 5
Samenvatting	pag. 6-7
Leeswijzer	pag. 8
DEEL 1	
Hoofdstuk 1	
1. Inleiding	pag.8- 13
1.1 Korte beschrijving praktijk	pag. 9
1.1.1. Voordelen groepsmaatschappelijkwerk	
1.2 Beschrijving van groepen binnen de praktijk	pag. 10
1.3 Doelgroep	pag. 11
1.4 Aanleiding onderzoek	pag. 11
1.4.1. Huidige werkwijze groepswerk	
1.4.2. Aanpak gericht op wijkgericht werken	
1.5 Handelingsverlegenheid	pag. 13
1.6 Doelstelling van onderzoek	pag. 13
Hoofdstuk 2	
2 Probleemverkenning/analyse	pag. 14-16
2.1 Verschillende niveaus	pag. 14
2.1.1.Probleemverkenning op macroniveau	
2.1.2.Relevantie onderzoek maatschappij	
2.1.3 Probleemverkenning op mesoniveau	
2.1.4.Relevantie mesoniveau	
2.1.5 Probleemverkenning op microniveau	
2.1.6 Relevantie onderzoek microniveau	
Hoofdstuk 3	
3 Probleemstelling	pag.16
3.1 Hoofdvraag	pag.16
3.2 Deelvragen	pag.16
Hoofdstuk 4	
4 Onderzoeksinstrumenten(opzet)	pag. 17- 20
4.1 Onderzoeksmethode	pag. 17
4.2 Onderzoeksinstrumenten	pag. 17
4.2.1. Literatuuronderzoek	
4.2.1.1. Onderzoeksproces literatuuronderzoek	
4.2.2. Veldonderzoek	pag. 18
4.2.2.1. Onderzoeksproces veldonderzoek	
4.3 Respondenten	pag. 19
4.4 Schema onderzoeksmethode	pag. 20
4.5 Begrippenlijst	pag. 20
DEEL 2	
Hoofdstuk 5	pag. 22- 26
5. Data en resultaten literatuur (beantwoording deelvraag 1)	
5.1 Hoe is het wijkgericht werken tot stand gekomen?	pag. 22
5.1.1. Zelfredzaamheid	
5.1.2. Zorgstelsel gericht op wijkgerichte aanpak	

5.2 Wijkgericht werken	pag. 23
5.2.1. Verdeling wijken	
5.2.2. Doelen wijkgericht werken	
5.2.3. Wijkgericht werken als instrument	
5.2.4. De sterke- en ontwikkelpunten van het nieuwe wijkgericht werken	
5.3. Inleiding outreachend werken	pag. 24
5.3.1. Een beweging, werkwijze en denkwijze	
5.3.2. Verbinden tussen verschillende doelgroepen	
5.3.3. Bezuinigingsmotief en verwachtingen outreachend professional	
5.3.4. Informele zorg tussen bewoners	
5.4. Deelconclusie	pag. 25
5.4.1. Koppeling met groepswork	

Hoofdstuk 6

6. Outreachend werken en oplossingsgerichte therapie (beantwoording deelvraag 2)	pag. 27-29
6.1. Introductie theorie oplossingsgerichte therapie	pag. 27
6.2. Werkwijze oplossingsgerichte therapie	pag. 27
6.2.1. Motiveren en werven van cliënten vanuit de oplossingsgerichte therapie	
6.2.2. Doel- en wondervraag	
6.2.3. Schaal- en competentievraag	
6.2.4. Koppeling groepsbegeleiding	
6.3. Introductie theorie outreachend werken	pag. 29
6.4. Werkwijze outreachend werken	pag. 29
6.5. Deelconclusie	

Hoofdstuk 7

7. Problemen in het vormgeven van wijkgericht groepswork (beantwoording deelvraag 3)	pag. 31-33
7.1. Werkwijze groepswork Socius	pag. 31
7.1.1. Waarderingscijfer groepswork beide groepen	
7.1.2. Groep groepsworkers Socius verantwoording waarderingscijfer	
7.1.3. Groep Sociaal teamleden verantwoording waarderingscijfer	
7.2. Werkwijze werving en motivering cliënten groepswork	pag. 32
7.2.1. Probleemverkenning werving en motivering cliënten	
7.2.2. Probleemverkenning werving en motivering groepsworkers Socius	
7.2.3. Probleemverkenning werving en motivering Sociaal teamleden	
7.3. Werkwijze vormgeving groepswork	pag. 33
7.3.1. Probleemverkenning vormgeving groepswork	
7.3.2. Groepsworkers Socius	
7.3.3. Sociaal teamleden	
7.4. Deelconclusie	pag. 34

Hoofdstuk 8

8. Mogelijke verbeteringen en/of oplossingen voor het wijkgericht groepswork (beantwoording deelvraag 4)	pag. 35-37
8.1. Mogelijke oplossingen en/of verbeteringen werven en motiveren cliënten groepswork	pag. 35
8.1.1. Groepsworkers Socius	
8.1.2. Sociaal teamleden	
8.2. Mogelijke oplossingen en/of verbeteringen vormgeving groepswork	pag. 36
8.2.1. Groepsworkers Socius	
8.2.2. Sociaal teamleden	
8.3. Deelconclusie	pag. 37

Hoofdstuk 9	pag. 38-40
9. Goodpractices (Beantwoording deelvraag 5)	
9.1 Korte uitleg NIM Maatschappelijk werk	pag. 38
9.2 Wijkgericht groepswerk Stap Vooruit	pag. 38
9.3 Wat is Stap Vooruit?	pag. 38
9.4 Veldonderzoek: Ervaring groepswerker NIM Maatschappelijk werk	pag. 39
9.4.1. Werkwijze wijkgericht groepswerk NIM Maatschappelijk werk	
9.4.2. Waarderingscijfer wijkgericht groepswerk	
9.4.3. Tips en trucs voor de groepswerkers van Socius omtrent het inrichten Van wijkgericht groepswerk	
9.5 Deelconclusie	pag. 40
DEEL 3	
Hoofdstuk 10	pag. 41-45
10. Conclusie en discussie	
10.1 Samenhang wijkgericht werken, outreachend werken en oplossingsgerichte therapie	pag. 41
10.2 Werving en motivering cliënten	pag. 42
10.3 Vormgeving groepswerk	pag. 42
10.4 Mogelijke oplossingen en/of verbeterpunten omtrent het aanpakken van Wijkgerichte groepswerk	pag. 43
10.5 Groepen op wijkniveau	pag. 44
10.6 Discussie	pag. 44
10.7 Betrouwbaarheid	pag. 44
10.8 Validiteit	pag. 45
10.9 Objectiviteit en bruikbaarheid	pag. 45
10.10 Ethische aanvaardbaarheid	pag. 45
Hoofdstuk 11	pag. 46-47
11. Aanbevelingen	
11.1 Koppeling van outreachend werken, wijkgericht werken en oplossingsgerichte therapie	pag. 46
11.2 Inzicht krijgen in de type buurtbewoners en promoten	pag. 46
11.3 Groepen in de wijk organiseren	pag. 46
11.4 Samenwerken met (indirecte) collega's	pag. 47
11.5 Vervolgonderzoek	pag. 47
Literatuur en bronnenlijst	pag. 48-50
Bijlage	pag. 51
- Planning onderzoek	
- Vragenlijst respondenten	
- Verbatimverslag	
- Samenvatting respondenten	
- Feedbackformulier opdrachtgever	

Voorwoord

Voor u ligt mijn onderzoeksrapport met het daarbij behorende vooronderzoek naar de verbetering van de aangeboden zorg voor cliënten bij Socius Maatschappelijke Dienstverlening. Bij deze organisatie heb ik in het derde studiejaar stage gelopen als algemeen maatschappelijk werker. Vooralsnog ben ik werkzaam als algemeen maatschappelijk werker bij deze organisatie (Socius).

Het uitvoeren van een oplossingsgericht onderzoek vormt de afronding van mijn studie Voltijd Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de Hogeschool InHolland Amsterdam. Het is een oplossingsgericht onderzoek bij het groepswerk van Socius Maatschappelijke Dienstverlening. Dit onderzoek is gericht op de vraag in hoeverre het huidige aanbod van het groepswerk past bij de nieuwe vormgeving en werkwijze en hoe de groepswerkers een nieuwe aanpak kunnen toepassen bij cliënten om zo veel mogelijk cliënten te kunnen helpen met een hulpvraag, zonder cliënten kwijt te raken.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt: "Hoe kunnen de groepswerkers van Socius het groepswerk inpassen in het wijkgericht en outreachend werken, zodat het groepswerk kan blijven bestaan voor (potentiële) cliënten die daar behoefte aan hebben?"

Om een antwoord op deze vraag te krijgen, is het onderzoeksrapport verdeeld in drie delen. In deel één wordt een beschrijving gegeven van de praktijk waarbinnen het onderzoek is uitgevoerd. De doelgroep en het thema van het onderzoek wordt verantwoord en vervolgens komt de probleemverkenning in verschillende aspecten (micro, meso, macro) aan bod. Hierna wordt de doelformulering beschreven met een koppeling naar de doel- en vraagstelling. Er wordt een link gelegd naar de onderzoeksmethodes. In deel twee worden de deelvragen beantwoord met behulp van literatuur- en veldonderzoek. In deel drie wordt gefocust op de conclusie en de beantwoording van de hoofdvraag van dit onderzoek. Daarnaast worden de aanbevelingen beschreven en toegelicht. Achterin dit rapport is de literatuurlijst te vinden waarin alle bronnen staan die gebruikt zijn voor dit onderzoek. Als laatste zijn alle documenten toegevoegd die van belang zijn voor dit onderzoek.

Het uitvoeren van het onderzoek was voor mij erg leerzaam en uitdagend. Ik heb mij op het gebied van onderzoeks-vaardigheden ontwikkeld. Aangezien het onderwerp van dit onderzoek binnen mijn interessegebied lag, heb ik het onderzoek vol enthousiasme uitgevoerd.

Allereerst wil ik de medewerkers van Socius Maatschappelijk Dienstverleners en Sociaal team Beverwijk bedanken, omdat ze mij de mogelijkheid hebben geboden om voor hen dit onderzoek te verrichten. Tevens wil ik de coördinator van het groepswerk, Hansje Veen, bedanken, omdat zij altijd bereid was om mij te helpen en te ondersteunen bij dit onderzoek. De hulp, het geduld en vooral het vertrouwen dat zij mij heeft gegeven, stel ik zeer op prijs. In het bijzonder wil ik Emre Gezer en Zeliha Kubat bedanken, omdat ik altijd een beroep op ze kon doen. Zij hebben tijdens de begeleiding betrokkenheid getoond. Zonder hun positieve feedback was het afstudeerproces veel zwaarder geweest. Verder wil ik ook mijn begeleider vanuit de opleiding Judith Shöne bedanken. Judith heeft mij veel geleerd over het doen van onderzoek en ik kon altijd terecht met al mijn vragen. Ook heeft ze meerdere keren bruikbare feedback gegeven waardoor ik dit onderzoek kwalitatief beter kon uitvoeren. Als laatste, maar zeker niet als minste, wil ik alle respondenten bedanken. Zonder de medewerking van de respondenten had ik dit onderzoek nooit kunnen uitvoeren.

Ik hoop dat u dit verslag met plezier leest en dat het uw kennis over wijkgericht groepswerk zal verrijken.

Songül Kubat

Beverwijk 22 januari 2016

"Groepswerk is een methodiek voor het bevorderen van sociale veranderingsprocessen, waarbij gebruik wordt gemaakt van het bewust en doelgericht aansturen van groepsfenomenen, met name op het vlak van de relatie tussen de werker en de groep en de relaties tussen de groepsleden." (Goossens,2001)

Samenvatting

Dit onderzoek is uitgevoerd voor de werksoort groepsmaatschappelijk werk bij Socius Maatschappelijk Dienstverlening naar aanleiding van wetswijzigingen. De nieuwe wetswijzigingen richten zich meer op het wijkgericht werken waarbij de regering, ofwel de gemeente, dicht bij de burger wil staan en zo snel mogelijk hulp wil aanbieden in de eigen wijk of buurt. Door de nieuwe wetswijzigingen en nieuwe werkwijze wijkgericht werken wordt er indirect van het groepswerk van Socius ook een nieuwe, of beter gezegd een andere aanpak gevraagd. Door het nieuwe wijkgericht werken binnen de gemeente Beverwijk moeten de hulpverleners van Socius Beverwijk (ook de hulpverleners van Socius die actief zijn in het Sociaal Team Beverwijk) zich aanpassen aan een nieuwe werkwijze. Dit komt doordat het groepswerk niet meer stedelijk, maar wijkgericht aangepakt moet gaan worden. Door het nieuwe wijkgericht werken dreigt het positieve effect van groepswerk verloren te gaan, omdat de wijkgerichte aanpak anders is dan de huidige stedelijke werkwijze. Hierdoor weten de hulpverleners niet goed hoe zij de groepsbegeleiding op wijkniveau moeten aanpakken en invullen.

Omdat het groepswerk van belang is voor de cliënten en hun zelfredzaamheid, is dit onderzoek gericht op het adviseren van een mogelijk nieuwe aanpak en hoe zij die kunnen uitvoeren als dit toepasbaar is binnen Socius Maatschappelijk Dienstverlening.

De groepswerkers van Socius Maatschappelijk Dienstverleners ervaren moeilijkheden bij het vinden van bewoners, het motiveren tot deelname en het afmaken en zelfstandig voortzetten van groepen die aansluiten bij hun behoefte. Dit komt omdat zij het nieuwe wijkgericht werken niet gekoppeld krijgen aan de voor hun bekende vorm van groepswerk.

Het doel van dit rapport is om advies te geven aan de hand van de volgende onderzoeksvraag: ***“Hoe kunnen de groepswerkers van Socius het groepswerk inpassen in het wijkgericht en outreachend werken, zodat het groepswerk kan blijven bestaan voor (potentiële) cliënten die daar behoefte aan hebben?”***

Daarnaast wordt antwoord gegeven op de volgende deelvragen:

1. Wat houdt het nieuwe wijkgericht werken in en welke rol heeft outreachend werken daarbinnen?
2. Hoe kunnen hulpverleners volgens de theorie van groepsmaatschappelijk werk het wijkgerichte groepswerk invullen en organiseren?
3. Welke problemen ervaren hulpverleners in het vormgeven van wijkgericht groepswerk?
4. Wat zijn mogelijke verbeteringen en/of oplossingen van groepswerkers voor het vormgeven van wijkgericht groepswerk?
5. Hoe wordt het wijkgerichte groepswerk aangepakt in andere gemeentes?

Uit dit onderzoek is gebleken dat drie verschillende werkwijzen (outreachend werken, wijkgericht werken en oplossingsgerichte therapie) met elkaar gekoppeld kunnen worden om het nieuwe wijkgericht groepswerk te organiseren. De literatuur over het outreachend werken, wijkgericht werken en oplossingsgerichte therapie is uitgelegd en toegelicht. Ook is er een koppeling gemaakt tussen de drie verschillende werkwijzen. Uit het veldonderzoek is gebleken dat de meerderheid van de groepswerkers onvoldoende flexibiliteit ervaart omtrent het vormgeven van het groepswerk. Er zijn volgens hen te strakke kaders. De sociaal teamleden geven aan dat de cliënten gedemotiveerd raken, omdat zij door de vaste startdatums van de groepen moeten wachten totdat ze kunnen starten met de groepsbegeleiding. Doorlopende groepen zijn hierdoor van belang. Ook wijzen de sociaal teamleden erop dat de groepen meer vraaggericht ingericht moeten worden. De behoefte van de cliënt moet in kaart worden gebracht. Dat gebeurt op dit moment onvoldoende. De werkwijzen outreachend werken en wijkgericht werken bieden handvatten aan om de behoeften van de burgers beter te signaleren.

In dit onderzoek wordt een koppeling gemaakt tussen de drie verschillende werkwijzen wijkgericht werken, outreachend werken en oplossingsgerichte therapie en het veldonderzoek. Uit het veldonderzoek komt naar voren dat vraaggericht werken belangrijk is. De behoefte van de cliënt staat voorop. Dit is tevens een uitgangspunt van de drie verschillende werkwijzen.

Op basis van het onderzoek zijn er meerdere conclusies te trekken. Ten eerste moet de huidige vormgeving van het groepswerk aangepast worden als het op wijkniveau georganiseerd gaat worden. Hierbij is het van belang dat

de werkwijzen wijkgericht werken, outreachend werken en oplossingsgerichte therapie wordt gebruikt. Deze drie verschillende werkwijzen kunnen gekoppeld worden met elkaar om de wijkgerichte groepswork vorm te geven. Ten tweede bieden de werkwijzen outreachend werken, wijkgericht werken en oplossingsgericht werken een efficiëntere manier aan voor een betere werkwijze omtrent de werving en motivering van cliënten voor het groepswork.

Ten derde komt uit dit onderzoek naar voren dat niet alle groepen op wijkniveau georganiseerd kunnen worden. Themagroepen rondom praktische zaken als eenzaamheid en vriendschap kunnen wel op wijkniveau georganiseerd worden. Ook wordt de psychosociale groep 'de Krachtcentrale' aangewezen om op wijkniveau te organiseren, omdat er verschillende problematieken in een groep terecht kunnen.

Ten vierde is de werkwijze omtrent werving en motivering van cliënten voor het groepswork op basis van een achterhaalde manier gedaan.

Aanbevelingen

Naar aanleiding van de conclusies kunnen de volgende aanbevelingen worden gedaan. In hoofdstuk elf is dit uitgebreid verwerkt.

1. Koppeling van outreachend werken, wijkgericht werken en oplossingsgerichte therapie.
2. Inzicht krijgen in het type buurtbewoners en promoten.
3. Groepen in de wijk organiseren.
4. Samenwerken met (indirecte) collega's.
5. Vervolgonderzoek

Leeswijzer

Voor de leesbaarheid van dit onderzoeksrapport wordt in dit hoofdstuk een leeswijzer gegeven. De leeswijzer geeft een overzicht van de hoofdstukken en wat er per hoofdstuk besproken wordt.

In hoofdstuk één wordt de aanleiding van het onderzoek beschreven. In hoofdstuk twee en drie wordt een probleemverkenning in verschillende niveaus weergegeven en de handelingsverlegenheid van het onderzoek beschreven. In hoofdstuk drie worden tevens de hoofdvraag en de deelvragen beschreven. In hoofdstuk vier wordt de onderzoeksopzet van het onderzoek beschreven. Aan de orde komen de onderzoeksgroep, de onderzoeksmethodes per deelvraag in een schema, de respondenten en de meetinstrumenten. Ook wordt de betrouwbaarheid, de validiteit en de bruikbaarheid van het onderzoek besproken.

Vanaf hoofdstuk vijf wordt het onderzoek daadwerkelijk uitgevoerd. In hoofdstuk vijf worden de resultaten van het literatuuronderzoek beschreven. Dit hoofdstuk richt zich op inzicht geven in de theorie omtrent de probleemstelling van het onderzoek en op de theorie omtrent deelvraag één en twee. Na het literatuuronderzoek worden in hoofdstuk zes, zeven, acht en negen de resultaten van het veldonderzoek verwerkt met als doel om antwoorden te krijgen op de deelvragen drie, vier en vijf. In de hoofdstukken omtrent het beantwoorden van de deelvragen worden de resultaten van het literatuuronderzoek gekoppeld aan het veldonderzoek. De hoofdstukken vijf tot en met negen omtrent het beantwoorden van de deelvragen beschrijven tevens de deelconclusies. Deze deelconclusies geven antwoord op de deelvragen.

In hoofdstuk tien wordt een eindconclusie opgesteld. De eindconclusie geeft antwoord op de deelvragen en de hoofdvraag van dit onderzoek. De eindconclusie komt voort uit een koppeling tussen het literatuuronderzoek en alle informatie uit het veldonderzoek.

Hoofdstuk elf beschrijft en werkt een aantal aanbevelingen uit om het probleem mogelijk te kunnen oplossen.

Na hoofdstuk elf wordt de bronnenlijst weergegeven. In de bronnenlijst zijn de gebruikte bronnen terug te vinden. Tot slot volgt de bijlage waarnaar in dit onderzoeksrapport verwezen wordt.

1. Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een korte inleiding over de onderzoeksorganisatie Socius. Tevens wordt de aanleiding van het onderzoek en de handelingsverlegenheid die is gebaseerd op de probleemstelling besproken. Als laatst wordt de doelstelling van het onderzoek beschreven.

1.1 Korte beschrijving praktijk

Socius Maatschappelijk Dienstverleners

Socius ondersteunt, begeleidt en adviseert mensen die dat nodig hebben. Het kan daarbij gaan om opvoedingsproblemen, schulden, eenzaamheid, problemen met instanties of de verwerking van verlies. Socius heeft een breed hulpaanbod voor cliënten, zoals cursussen, maatschappelijk werk, mantelzorgondersteuning, ouderenadvisering, schuldhulpverlening, sociaal juridische dienstverlening en groepswerk. Socius is werkzaam in verschillende gemeentes, onder andere in Beverwijk, Castricum, Heemskerk, Velsen en Uitgeest. Per vestiging verschilt het dienstverleningsaanbod. Bij Socius Beverwijk kunnen burgers terecht voor alle hierboven genoemde werksoorten. Elke locatie heeft een locatiemanager. Er zijn ICT-medewerkers aanwezig die zich richten op het functioneren van het registratiesysteem van Socius.

De hulpverlening is kosteloos voor de burgers. Elke burger kan terecht bij een Socius-instelling binnen de eigen woonplaats. Socius wordt gefinancierd door de gemeente en is ook een onderdeel van het Sociaal Team.

Doordat Socius een breed hulpaanbod heeft voor verschillende cliënten, is de doelgroep erg breed. Socius hanteert een aantal methodieken, zoals: oplossingsgericht werken, netwerkgerichte benadering, groepswerk, praktische hulpverlening, taakgericht werken en systeemgericht werken.

Socius richt zich op het helpen en ondersteunen van kwetsbare mensen om de regie over hun eigen leven (terug) te krijgen. De eigen kracht van de cliënt staat daarbij centraal (socius-md.nl, 2015).

1.1.1 Voordelen groepsmaatschappelijk werk

Uit interne documentatie van Socius komt naar voren dat het groepswerk als eerst ingezet moet worden bij de begeleiding van aangemelde cliënten. Het is de bedoeling dat cliënten in eerste instantie zo veel mogelijk in groepen meedraaien. Hierdoor speelt het groepswerk bij Socius een belangrijke rol.

In groepshulpverlening worden interacties van en met cliënten duidelijk. Je ziet de cliënt in actie. Cliënten kunnen daarnaast meer herkenning krijgen van hun eigen gedrag en problemen. Je kunt cliënten direct op hun gedrag en communicatiepatronen wijzen. Het gaat bij herkenning ook om de onderlinge herkenning. Cliënten zien bekende dingen bij elkaar. Dit werkt als een spiegel. Groepswerk zet hierdoor eerder aan tot gedragsverandering dan individuele begeleiding.

Zoals Goossens in zijn artikel over het groepsmaatschappelijk werk ook benoemt, kunnen cliënten zich gesteund voelen door elkaar en leren om elkaar te steunen. Een groepssituatie kan cliënten in staat stellen hun individuele problemen meer maatschappelijk te zien. Dit verbreedt de kokervisie waar mensen soms door omstandigheden in terechtkomen. Het helpt ook om de focus af te halen van het idee dat ze de enige zijn met het probleem.

Groepswerk is een methodiek waarbij de afhankelijkheidsrelatie tussen hulpverlener en cliënt, die als valkuil in de hulpverlening altijd latent aanwezig is, doorbroken kan worden. Als zodanig stimuleert groepswerk de zelfstandigheid van de cliënt. Een groep is een uitstekend middel om vaardigheden aan te leren, sociale contacten aan te gaan en te onderhouden. Een groep is een goede mogelijkheid om het contact met het gevoel te herstellen en te leren emoties te uiten. Een groep is ook een uitstekend middel om het netwerk van de cliënt te verbreden (*Notitie Groepswerk Socius, 2015*) (*Goossens, 2001*).

Dit onderzoek is een belangrijk referentiekader voor de organisatie, omdat het groepswerk mogelijk een nieuwe aanpak kan hanteren. Door de nieuwe wetwijzigingen en nieuwe werkwijze wordt er indirect van het groepswerk ook een nieuwe, oftewel een andere aanpak gevraagd. Het huidige groepswerk wordt stedelijk aangepakt en niet wijkgericht. De nieuwe wetwijzigingen richten zich meer op het wijkgericht werken waarbij de regering, oftewel de gemeente, dicht bij de burger wil staan en zo snel mogelijk hulp wil aanbieden in de eigen wijk of buurt.

Omdat het groepswerk van belang is voor de cliënten en hun zelfredzaamheid, is dit onderzoek gericht op het adviseren van een mogelijk nieuwe aanpak en hoe zij die kunnen uitvoeren als dit toepasbaar is binnen Socius Beverwijk. Hiervoor werk ik nauw samen met mijn opdrachtgever Hansje Veen (groepswerk coördinator). Het is van belang dat cliënten door de groepsbegeleiding kunnen deelnemen aan de maatschappij en zo goed mogelijk worden ondersteund door de groepswerker en ook door de groepsleden. Met het groepswerk stelt Socius zich tot doel om de zelfredzaamheid van cliënten te vergroten.

1.2. Beschrijving van groepen binnen de praktijk

Sommige problemen begeleiden de medewerkers van Socius niet individueel, maar in een groep. De groepen worden op verschillende locaties gegeven. Socius is een stichting die in verschillende steden werkzaam is. Hieronder geef ik per groep een korte toelichting en beschrijf de verschillende vormen van groepen. Deze groepen worden op stedelijk niveau georganiseerd. Deze informatie wordt gegeven om een duidelijk overzicht te geven van de groepen die worden gedraaid binnen Socius. In de deelvragen worden bepaalde groepen benoemd door de respondenten. Dit kunt u verder lezen bij de beantwoording van de deelvragen in hoofdstuk zes tot en met negen.

1. Uitkomen met weekgeld

Deze groep is voor mensen die in de WSNP (Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen) zitten of inkomensbeheer hebben en weekgeld krijgen. Tijdens de cursus worden veel tips gegeven om je geld nog beter te kunnen besteden. De cursus bestaat uit drie bijeenkomsten en wordt gegeven in Heemskerk. Er zijn geen kosten aan deze cursus verbonden.

2. Beter leren omgaan met geld

De cursus is bestemd voor iedereen die wil leren om beter met zijn geld om te gaan. Hierdoor krijgen de cliënten inzicht in hun eigen financiële situatie en leren ze op een andere manier met geld om te gaan. Daarnaast bevordert de cursus de zelfredzaamheid van de cliënt inzake de financiële situatie. De cursus bestaat uit vier bijeenkomsten en wordt gegeven in Heemskerk en Beverwijk. Er wordt een cursusmap gebruikt en de deelnemers krijgen oefeningen en opdrachten mee om thuis aan het werk te gaan.

3. Oudercursus positief opvoeden

Deze cursus richt zich op ouders met een of meerdere kinderen, met lastig gedrag thuis, op school of in de omgang met leeftijdsgenoten. Deze cursus is gesplitst in twee cursussen. Eén is gericht op kinderen tot twaalf jaar en de ander is gericht op tieners vanaf twaalf jaar. Het doel van deze cursus is om oorzaken van gedragsproblemen te herkennen, gewenst gedrag te stimuleren en lastig gedrag te hanteren. De cursus wordt volgens de methode Triple P gegeven. Het is bedoeld voor informatie, tips en hulp bij dagelijkse opvoedvragen. Tijdens deze cursus wordt gebruik gemaakt van een dvd met praktijksituaties. De cursus bestaat uit zes wekelijkse groepsbijeenkomsten van twee uur en heeft maximaal twaalf deelnemers. Tussen de vijfde en laatste bijeenkomst vinden twee individuele gesprekken plaats van een half uur.

4. Assertiviteitstraining

De assertiviteitstraining is bedoeld voor mannen en vrouwen van achttien jaar en ouder, die moeite hebben goed voor zichzelf op te komen en daar iets aan willen veranderen. Kortom, die assertief willen zijn, met respect voor de ander. De cursus bestaat uit negen bijeenkomsten op dinsdagavond in Beverwijk en wordt begeleid door twee maatschappelijk werkers.

5. Van klacht naar kracht

Deze cursus is bedoeld voor vrouwen die moeite hebben goed voor zichzelf op te komen en daar iets aan willen veranderen. Vrouwen die aan deze cursus deelnemen hebben vaak aandacht voor anderen, maar niet voor zichzelf. Het doel van deze cursus is het vergroten van assertieve vaardigheden, zelfbewuster en krachtiger in het leven staan. De cursus bestaat uit tien bijeenkomsten en wordt begeleid door twee maatschappelijk werkers.

6. Veilig en krachtig

De cursus is bedoeld voor vrouwen die mishandeld zijn door hun partner en de stap hebben genomen om een zelfstandig leven op te bouwen. De cursus bestaat uit zeven bijeenkomsten en wordt begeleid door twee hulpverleners.

7. De krachtcentrale

De krachtcentrale is een cursus voor mensen met verschillende problemen. Bijvoorbeeld: net gescheiden zijn, relatieproblemen, problemen op het werk of moeizaam contact met anderen. De cursus bestaat uit vijf bijeenkomsten.

8. Zin in vriendschap

Deze cursus is bedoeld voor vrouwen vanaf 55 jaar. Veel vrouwen die ouder worden komen alleen te staan. Het doel van de cursus is gericht op het verbeteren van vriendschappen of nieuwe vriendschappen sluiten. De cursus bestaat uit tien bijeenkomsten en wordt begeleid door twee hulpverleners.

9. De kunst van het ouder worden

Deze cursus is bedoeld voor ouderen vanaf 60 jaar. De meeste ouderen staan midden in het leven en hebben voldoende sociale contacten. Het doel van de cursus is gericht op het ontdekken van de eigenheid van het persoonlijk ouder worden en leren hoe het heft in eigen hand te blijven houden. De cursus begint met een film van Kees Brusse over eenzaamheid, angst, kracht en schoonheid die horen bij het ouder worden. De cursus bestaat uit zeven bijeenkomsten en wordt gegeven in Heemskerk en Castricum, begeleid door twee hulpverleners. (Groepswerk,2015)

1.3. Doelgroep

Doordat er verschillende cliënten met verschillende problemen aangemeld kunnen worden bij groepen, is de doelgroep die centraal staat in dit onderzoek erg breed. Voor het groepswerk wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende leeftijdscategorieën. Deelnemers van de groepen vallen binnen de leeftijdscategorie achttien tot zeventig, waarbij het weleens voorkomt dat jongeren van zeventien jaar ook worden aangemeld voor een groep. Er zijn cliënten die zich aanmelden met financiële, psychosociale, huisvesting-, scheidings-, partnerrelatie-, familierelatie-, eenzaamheid- en huiselijk-geweldproblematiek. Hierdoor is de groepsbegeleiding gericht op verschillende aanbodgroepen die aansluiten op de aanmeldingsproblematieken. In dit onderzoek ligt de focus alleen op cliënten die woonachtig zijn in de gemeente Beverwijk. Tijdens dit onderzoek kan naar voren komen dat de groepswerkers een verschillende aanpak nodig hebben voor verschillende leeftijdscategorieën, omdat de doelgroep erg breed is qua leeftijd, hulpvraag en geslacht. Dit onderscheid wordt nu niet gemaakt, omdat dit bij het groepswerk ook niet wordt gedaan.

1.4 Aanleiding onderzoek

Door het nieuwe wijkgericht werken binnen de gemeente Beverwijk moeten de hulpverleners van Socius Beverwijk (ook de hulpverleners van Socius die actief zijn in het Sociaal Team Beverwijk) zich aanpassen aan een nieuwe werkwijze. Dit komt doordat het groepswerk niet meer stedelijk, maar wijkgericht aangepakt moet gaan worden. Door het nieuwe wijkgericht werken dreigt het positieve effect van groepswerk verloren te gaan, omdat de wijkgerichte aanpak anders is dan de huidige werkwijze. Hierdoor weten de hulpverleners niet goed hoe ze de groepsbegeleiding moeten aanpakken en invullen. Dit is negatief voor de cliënten, omdat ze mogelijk niet in een groep terecht kunnen terwijl het groepswerk voor een cliënt van belang is. Uit een gesprek met de coördinator van het groepswerk en de locatiemanager van Socius Beverwijk blijkt dat de hulpverleners niet goed weten hoe zij het nieuwe wijkgericht werken kunnen verbinden met de voor hun bekende werkwijze omtrent het groepswerk (in paragraaf 1.4.1 wordt de huidige werkwijze beschreven). De hulpverleners vinden het belangrijk dat de groepen voor de cliënten worden behouden, omdat de groepen preventief werken en de hulpverleners via de groepen de problemen van de cliënten klein kunnen houden en ze een oogje in het zeil willen houden. Door allerlei bewegingen binnen de regering en gemeente, waaronder de wetwijzigingen en nieuwe werkwijze, dreigt de preventieve hulp en het ondersteunen van problemen binnen de groepsbegeleiding te vervallen.

1.4.1 Huidige werkwijze groepswerk

In deze paragraaf wordt de huidige werkwijze voor het groepswerk vanuit interne documentatie beschreven. De huidige werkwijze voor het groepswerk is als volgt:

De burgers (cliënten) melden zich aan bij Socius binnen de gemeente waar zij woonachtig zijn. Hierna wordt een intakegesprek ingepland bij een maatschappelijk werker. Het inplannen van het intakegesprek gebeurt bij het integraal loket. Dit houdt in dat alle intakegesprekken bij Socius via het integraal loket lopen. Bij het integraal loket hebben alle maatschappelijk werkers een vast intakemoment ingeroosterd op verschillende werkdagen. De administratiemedewerkers van Socius kunnen voor de cliënt een afspraak inplannen op de vaste intakemomenten van verschillende maatschappelijk werkers. Het is aan de maatschappelijk werker om te beoordelen of de hulpvraag van de cliënt past binnen een aangeboden groep. Als de maatschappelijk werker de hulpvraag en cliënt passend vindt in een van de groepen, verwijst de maatschappelijk werker de cliënt door naar de groepswerker die de aansluitende groep zal gaan begeleiden. Andere organisaties en instellingen kunnen

cliënten ook doorverwijzen. Bovengenoemde handelingen gelden ook voor de hulpverleners van andere organisaties. Hierna komt de cliënt nogmaals op intake bij de groepswerker voordat de groep zal starten. Er wordt aan de cliënt tijdens de intake met de groepswerker informatie verstrekt over de groep en hoe de bijeenkomsten worden ingevuld. Nadat het minimale aantal voor een groep is bereikt om te kunnen starten, wordt de groep gestart op de afgesproken datum.

Zoals uit bovenstaande alinea blijkt, is de huidige werkwijze niet gericht op het wijkgericht werken en ook niet op het outreachend werken, terwijl de gemeente Beverwijk zo veel mogelijk outreachend en wijkgericht wil werken.

De definitie van de begrippen wijkgericht werken en outreachend werken kunnen als volgt toegelicht worden:

- Het wijkgericht werken richt zich op activiteiten voor cliënten binnen een bepaalde wijk of buurt (zorgcontext; wijkgericht werken, 2015).
- Het outreachend werken richt zich voornamelijk op het hanteren van een werkmethode waarbij actief ingezet wordt op het leggen van contact met de doelgroep, het onderzoeken van de vragen en het motiveren en verwijzen van de doelgroep naar vormen van hulpverlening (Maatschappelijk zorg Friesland definitie, 2007).

1.4.2. Werkwijze werving en motivering cliënten groepswerk

De maatschappelijk werkers en groepswerkers van Socius richten zich niet op een bepaalde wijk om een groep te starten of te organiseren en gaan er niet op uit om cliënten te zoeken die mogelijk groepsbegeleiding kunnen krijgen voor een hulpvraag die past binnen een aangeboden groep. De huidige werkwijze richt zich meer op de cliënten die expliciet om hulp komen vragen bij Socius. De groepswerkers geven de hulpverleners informatie mee over de groepen en hebben folders en flyers over de groepen. Deze folders en flyers worden ook verspreid naar verwijzers, maar verder worden de groepen niet onder de aandacht gebracht. De groepswerkers wachten eigenlijk op cliënten die zich aanmelden bij Socius. Uit cijfers van 2014 blijkt dat het minimale aantal voor de aangeboden groepen wordt behaald, maar dit is in 2015 veranderd. In 2015 zijn er wel groepen opgezet, maar niet gestart. Dit kwam omdat er onvoldoende aanmeldingen waren voor een groep. Doordat er onvoldoende aanmeldingen waren, werden de aangemelde cliënten voor een groep gedemotiveerd. Tevens raakten de groepswerkers deze cliënten kwijt, omdat ze niet konden starten met de groepsbegeleiding. Hierdoor werd het extra lastig om cliënten te vinden en te motiveren voor het groepswerk.

1.4.3. Aanpak gericht op wijkgericht werken

Maatschappelijk werkers en groepswerkers geven aan dat de verminderde aanmeldingen zijn ontstaan omdat het sociaal wijkteam vanaf 2015 is gestart in opdracht van de gemeentes. Dit houdt in dat de aanmeldingen niet alleen via Socius binnenkomen, maar ook via de sociale wijkteams. Helaas komen er ook onvoldoende aanmeldingen vanuit de sociale wijkteams.

In Beverwijk zijn twee verschillende wijkteams actief in twee verschillende buurten. Deze wijkteams werken wijkgericht en outreachend. Dit past niet binnen de huidige werkwijze van het groepswerk. Als het groepswerk wil aansluiten bij de nieuwe sociale wijkteams om zo veel mogelijk cliënten groepsbegeleiding te kunnen geven, zullen zij moeten samenwerken met de sociale wijkteams. Dit vergt een andere aanpak van de groepswerkers, zodat de cliënt niet de dupe wordt van de onvoldoende aanmeldingen voor een aangeboden groep. De hulpverleners binnen het wijkteam geven aan dat zij onvoldoende op de hoogte zijn van de groepen en hoe zij cliënten kunnen beoordelen of zij geschikt zijn voor groepsbegeleiding, omdat de methodes van het groepswerk en het sociaal wijkteam verschillend zijn. Het groepswerk richt zich namelijk meer op de oplossingsgerichte therapie en het groepsmaatschappelijk werk, terwijl de sociale teams zich richten op het wijkgericht werken en outreachend werken.

Aangezien er in de gemeentes waar Socius werkzaam is gepleit wordt voor methodisch wijkgericht werken, wordt er van de hulpverleners en groepswerkers een andere manier van werken gevraagd met betrekking tot het groepswerk. De hulpverleners en groepswerkers ervaren nu nog moeite met de nieuwe manier van werken en een andere aanpak voor de groepswerkers. Dit heeft negatieve gevolgen voor het vinden van potentiële cliënten, het aanbieden van passend groepswerk en het bestaan van groepswerk binnen Socius.

De methodes wijkgericht en outreachend werken hebben ook te maken met de WMO (Wet maatschappelijke ondersteuning) en participatiewet. De koppeling tussen de WMO en participatiewet en de methodes worden verder toegelicht in paragraaf 2.1.1.

1.5 Handelingsverlegenheid

De groepswerkers van Socius weten niet hoe ze het groepswerk vorm moeten geven binnen het nieuwe wijkgericht werken. Zij ervaren moeilijkheden bij het vinden van cliënten, het motiveren tot deelname en het afmaken en zelfstandig voortzetten van groepen die aansluiten bij hun behoefte. Dit komt omdat zij het nieuwe wijkgericht werken niet gekoppeld krijgen aan de voor hun bekende vorm van groepswerk.

1.6 Doelstelling van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is in kaart brengen hoe de groepsbegeleiding nu wordt vormgegeven en aangepakt. Tevens wordt vastgesteld wat mogelijk veranderd kan worden omtrent het methodisch handelen van de groepswerkers, zodat er een betere koppeling ontstaat tussen het nieuwe wijkgericht werken en de welbekende groepsbegeleiding van Socius. Mogelijkerwijs kan dit leiden tot een aanpassing of verbetering van de dienstverlening ten behoeve van cliënten van het groepswerk, zodat het groepswerk zo goed mogelijk kan aansluiten bij de cliënten die behoefte hebben aan groepsbegeleiding zonder dat de cliënten worden gedemotiveerd.

Als onderzoeker schrijf ik een adviesrapport hoe de hulpverleners methodisch gericht de aanpak van het groepswerk kunnen verbeteren en/of veranderen. Dit adviesrapport is gebaseerd op praktijk- en literatuuronderzoek.

2. Probleemverkenning

In dit hoofdstuk wordt de probleemverkenning vanuit de onderzoeker uitgewerkt. Tevens wordt het probleem van Socius geanalyseerd en toegelicht.

2.1 Verschillende niveaus (Macro-, meso- en microniveau)

Het onderzoek is relevant op drie verschillende niveaus en bevat drie perspectieven voor een optimale aanbeveling, aansluitend op de conclusies in het eindrapport. Enerzijds richt dit onderzoek zich op het perspectief van de professionals en de organisatie Socius, anderzijds wordt er gekeken naar het perspectief van de cliënten bij Socius en het Sociaal Team.

2.1.1. Probleemverkenning op macroniveau (maatschappij)

Er zijn twee punten die op macroniveau centraal staan omtrent het probleem:

1. Sinds 2015 zijn er wetwijzigingen doorgevoerd waardoor de werkwijze binnen het groepswerk indirect ook veranderd moet worden. Het groepswerk is niet meegenomen in de verandering van de nieuwe methode, terwijl het groepswerk zich ook richt op de doelen van de overheid, zoals zelfredzaamheid, participatie, op eigen kracht, elkaar helpen en ondersteunen.

2. In de verandering van het beleid zit een bezuinigingsmotief. Groepswerk zou daarvoor bij uitstek een geschikte methode zijn, omdat er minder individuele hulpverlening nodig is. Dat wordt echter onvoldoende benut. In de volgende alinea worden bovenstaande punten verder uitgelegd.

Wmo, participatiewet en wetwijzigingen 2015

Sinds 2015 is de participatiewet in dienst getreden. Door de participatiewet hebben de gemeentes een belangrijke rol gekregen in het vormgeven van ondersteuning in de samenleving. Door de wet hebben de gemeentes verantwoordelijkheden gekregen om de mensen met elkaar te verbinden en hulp in de buurt te gaan zoeken. De Wmo is een onderdeel van de veranderingen. De Wmo richt zich op het ondersteunen van de zelfredzaamheid van burgers, zodat ze blijven meedoen in de samenleving. Ze zullen eerst een beroep moeten doen op hun informele netwerk (invoering Wmo.nl, 2014). Doordat de gemeentes de verantwoordelijkheid van deze taken rondom participatie, zelfredzaamheid en de ondersteuning van mensen hebben gekregen, vonden ze het belangrijk dat er sociale wijkteams werden opgericht. Gemeente Beverwijk heeft zich ook aangesloten bij deze visie. Er zijn daarom sociale wijkteams opgericht met de achterliggende gedachte dat de hulpverleners dichterbij de burgers konden staan. Het groepswerk binnen het maatschappelijk werk is in deze laatste ontwikkeling niet meegenomen, terwijl de gemeentes zich richten op de wijkteams en de verantwoordelijke taken die zij moeten uitvoeren vanuit de nieuwe wetwijzigingen (movisie; sociale wijkteams in beeld, 2015). Het groepswerk stimuleert ook de cliënten om het netwerk te verbreden en op eigen kracht verder te gaan met de samenleving en de hulpvraag. Hierdoor is het de vraag of het wel een juiste beslissing is geweest om het groepswerk niet mee te nemen in de nieuwe werkmethode vanuit de gemeente, terwijl de gemeente ook het groepswerk financiert. Het groepsgericht werken begeleidt namelijk tegelijkertijd meerdere hulpvragen van cliënten. Hierdoor is er minder een op een hulpverlening nodig. De nieuwe stijl van methodisch handelen (outreaching werken en wijkgericht werken) is ingezet omdat het bezuinigingsmotief van belang is. Als het positieve effect van het groepswerk dreigt te verdwijnen, omdat de aanpak veranderd moet worden, houdt dit ook in dat er meer individuele begeleiding nodig is. Dit stimuleert het bezuinigingsmotief niet.

2.1.2. Relevantie onderzoek maatschappij

Dit onderzoek is dus van belang voor de maatschappij, omdat het groepswerk op stedelijk niveau de enige optie is van Socius Maatschappelijke Dienstverlening om voor de gemeente voor te leggen om de groepsbegeleiding uit te voeren. De gemeente wil dat de hulpverlening op wijkniveau wordt georganiseerd vanwege de wetwijzigingen. De gemeente financiert de opdrachtgever. Daarom ga ik als onderzoeker inventariseren en een adviesrapport schrijven of het groepswerk op wijkniveau aangepakt en uitgevoerd kan worden.

Het is van belang dat er goed gekeken wordt naar hoe de aanpak van het groepswerk moet worden ingericht met de nieuwe werkwijze. Dit onderzoek zoekt uit hoe het outreachend werken en wijkgericht werken zo goed mogelijk gekoppeld kunnen worden aan de huidige aanpak van het groepswerk, zodat cliënten nog steeds gebruik kunnen maken van groepsbegeleiding. Daarnaast speelt een belangrijk probleem rondom het verschil tussen de huidige aanpak (stedelijk groepsgericht werken) en mogelijk de nieuwe aanpak (wijkgericht

groepswerk). Met het stedelijke groepsgericht werken werden cliënten gevonden en werd de groepsbegeleiding gestart en voldaan met positief effect

2.1.3. Probleemverkenning op mesoniveau (professionals/hulpverleners)

Er is een andere aanpak nodig voor het groepswerk als het wijkgericht en outreachend moet gaan werken. Dit houdt in dat de hulpverleners op een andere manier het groepswerk moeten organiseren. Het groepswerk wordt namelijk niet meer stedelijk ingericht, maar wijkgericht. Hierdoor staat het outreachend werken en wijkgericht werken centraal wat betreft methodisch handelen. Het outreachend werken richt zich voornamelijk op het hanteren van een werkmethode waarbij actief ingezet wordt op het leggen van contact met de doelgroep, het onderzoeken van de vragen en het motiveren en verwijzen van de doelgroep naar vormen van hulpverlening (Maatschappelijk zorg Friesland definitie, 2007). Het wijkgericht werken richt zich op activiteiten voor cliënten binnen een bepaalde wijk of buurt (zorgcontext; wijkgericht werken, 2015). Als het outreachend werken gekoppeld wordt met het wijkgericht werken, komt het erop neer dat er actief wordt gezocht naar nieuwe cliënten waarvan er een stukje bemoeizorg als aanpak wordt gehanteerd die zich voornamelijk richt binnen een bepaalde wijk of buurt. Het is hierdoor belangrijk dat de groepswerkers zich aanpassen aan deze werkwijze.

- Met bemoeizorg wordt bedoeld dat hulpverleners vanuit verschillende (sociaalpsychiatrische) zorgsignalen kunnen ingrijpen in het leven van mensen die, meestal psychische, gezondheidsproblemen hebben. Vaak zijn deze mensen die nadrukkelijk geen hulp of zorg vragen of accepteren en zorginstellingen mijden, de zogeheten zorgmijders (ANW, bemoeizorg 2015).

De huidige werkwijze binnen het groepswerk richt zich op stedelijk niveau. De aanpak van de groepswerkers richt zich op een bepaald aanbod waarbij alle burgers van een stad zich kunnen aanmelden voor een groep. Het wijkgericht werken en het outreachend werken zijn nieuwe methodes voor de hulpverleners. Deze methodes zijn sinds 2015 belangrijk binnen de gemeentes. Doordat deze methodes een nieuwe manier van werken zijn, vraagt dit een andere aanpak voor de groepswerkers binnen de instelling. De hulpverleners raken door de veranderingen cliënten voor de groepsbegeleiding kwijt, terwijl dit niet de bedoeling is. De hulpverleners weten niet hoe zij het wijkgericht werken kunnen aanpakken en of dit ook geschikt is voor het groepswerk.

Tijdens het gesprek met mijn opdrachtgever kwam naar voren dat zij het belangrijk vindt dat mensen niet alleen individueel, maar ook in groepsverband aan hun hulpvraag kunnen werken en daarvoor begeleiding kunnen krijgen. Het is hiernaast ook het beleid van Socius om zo veel mogelijk groepsbegeleiding te kunnen bieden. De huidige werkwijze voor het groepswerk wordt niet per wijk georganiseerd, maar vraaggericht voor een bepaalde doelgroep binnen een stad. In de huidige werkwijze moet verandering komen omdat de Sociaal Teams zijn gestart. De Sociaal Teams zijn al anderhalf jaar actief binnen de gemeentes waar Socius ook werkzaam is. In de huidige werkwijze draaien de groepen goed en is het effect op de cliënten positief. Sinds de start van de Sociaal Teams, waarbij het wijkgericht werken centraal staat, weten de hulpverleners van Socius niet hoe ze het groepswerk kunnen organiseren op wijkniveau. Daarnaast gaan de aanmeldingen voor de groepen achteruit en de cliënten die behoefte hebben aan groepsbegeleiding staken de hulpverlening waardoor ze niet kunnen werken aan hun problemen.

2.1.4. Relevantie onderzoek mesoniveau (professionals/hulpverleners)

Dit onderzoek biedt aanvulling op de mogelijke uitbreiding van kennis en inzicht over het outreachend werken, wijkgericht werken en groepsmaatschappelijk werk. De groepswerkers weten niet hoe zij de huidige werkwijze van het groepswerk kunnen omzetten of aanpassen tot het wijkgericht groepswerk. Dankzij dit onderzoek kunnen de hulpverleners handvatten krijgen om de huidige werkwijze van het groepswerk wijkgericht in te delen. Het onderzoek is van belang, omdat kennis over het outreachend werken, wijkgericht werken en groepsmaatschappelijk werk verbreed kan worden voor de hulpverleners en er een advies wordt gegeven hoe de hulpverleners op wijkgericht niveau het groepswerk kunnen aanpakken.

2.1.5. Probleemverkenning microniveau (cliënt)

Ook op microniveau zijn er een aantal problemen:

1. Cliënten die zich hebben aangemeld bij een groep kunnen niet starten met de groepsbegeleiding, omdat er onvoldoende aanmeldingen zijn. Gevolg daarvan is dat cliënten gedemotiveerd worden om groepsbegeleiding te accepteren. Als er wordt gekeken vanuit de cliënt is het van belang dat de cliënten met een hulpvraag terecht kunnen in een groep die aansluit bij de behoefte van de cliënt. Dit kan vanuit

verschillende invalshoeken bekeken worden. Cliënten kunnen zich namelijk aanmelden bij een groep die aansluit op hun behoeften. Er komen echter onvoldoende aanmeldingen binnen voor de huidige groepen, waardoor cliënten die zich reeds hadden aangemeld kunnen afhaken voor de groepen.

2. De cliënten raken uit beeld, waardoor mogelijke problemen blijven bestaan en zelfs kunnen toenemen. Dit houdt in dat de cliënt onvoldoende wordt ondersteund omtrent zijn/haar hulpvraag en dat de cliënt onvoldoende geholpen wordt waardoor de problemen blijven bestaan en zelfs kunnen toenemen. Dit bevordert niet de samenleving en verkleint niet het probleem. Dit komt omdat de groepen per wijk ingedeeld moeten worden, waardoor er een duidelijk verschil is met het aantal aanmeldingen per wijk. De wijkgerichte groepen zijn kleinschaliger, waardoor de groepen ook kleiner zullen worden als je het op stedelijk niveau vergelijkt.

2.1.6. Relevantie onderzoek microniveau

Dit onderzoek richt zich op de aanpak van de groepsbegeleiding, zodat de cliënten zo goed mogelijk kunnen werken aan de problemen en hulpvragen die ze hebben. Als het duidelijk is welke aanpak het beste is voor de hulpverlener en voor de cliënt, wordt het positief effect van het groepswerk gewaarborgd en kunnen de cliënten na een groepsbegeleiding zo veel mogelijk zelfstandig verder in het leven en worden de problemen kleiner.

3. Probleemstelling

In aansluiting op mijn signaal (deze staat beschreven in de aanleiding van het onderzoek en probleemverkenning) en mijn doelstelling heb ik de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

3.1 Hoofdvraag

“Hoe kunnen de groepswerkers van Socius het groepswerk inpassen in het wijkgericht en outreachend werken, zodat het groepswerk kan blijven bestaan voor (potentiële) cliënten die daar behoefte aan hebben?”

3.2 Deelvragen

1. Wat houdt het nieuwe wijkgericht werken in en welke rol heeft outreachend werken daarbinnen?
2. Hoe kunnen hulpverleners volgens de theorie van groepsmaatschappelijk werk het wijkgerichte groepswerk invullen en organiseren?
3. Welke problemen ervaren hulpverleners in het vormgeven van wijkgericht groepswerk?
4. Wat zijn mogelijke verbeteringen en/of oplossingen van groepswerkers voor het vormgeven van wijkgericht groepswerk?
5. Hoe wordt het wijkgericht groepswerk aangepakt in andere gemeentes?

4. Onderzoeksinstrumenten

In dit hoofdstuk wordt de opzet van het onderzoek beschreven. Er is gekozen voor het gebruik van zowel literatuur- als veldonderzoek. Het veldonderzoek wordt in de vorm van semigestructureerde interviews toegepast. Dit onderzoek is gericht op het verkrijgen van informatie over wat er leeft onder de hulpverleners van Socius omtrent het groepswork en wijkgericht werken, en om vervolgens de behoefte te analyseren. Het onderzoek is daarnaast gericht op het in kaart brengen van hoe de groepsbegeleiding momenteel wordt vormgegeven en aangepakt. Tevens wordt vastgesteld wat er mogelijk veranderd kan worden omtrent het methodisch handelen van de groepswerkers, zodat er een betere koppeling ontstaat tussen het nieuwe wijkgericht werken en de welbekende groepsbegeleiding van Socius.

4.1. Onderzoeksmethode

Er is gekozen voor een kwalitatief onderzoek. Bij een kwalitatief onderzoek worden interviews afgenomen (veldonderzoek) en literatuuronderzoek verricht. Door deze twee methodes te combineren, kunnen de beste resultaten worden verkregen voor de analyse om een antwoord te vinden op de hoofdvraag. In paragraaf 4.2 leg ik de meetinstrumenten uit. (Heerink, M., 2013)

4.2. Onderzoeksinstrumenten

Bij het literatuuronderzoek wordt via de beschikbare literatuur bekeken wat gebruikt kan worden voor het onderwerp van dit onderzoek. De beschikbare literatuur bestaat uit gepubliceerde vakliteratuur.

Bij het veldonderzoek wordt via interviews informatie verzameld. Dit gebeurt door middel van het stellen van vragen omtrent feiten, ervaringen, meningen of motieven van de geïnterviewde persoon. Dat kan op verschillende manieren: per telefoon, op straat, schriftelijk, met open vragen waarop de geïnterviewde lange antwoorden mag geven tot ja/nee-vragen en enquêtes (Heerink, M., 2013).

4.2.1 Literatuuronderzoek

Tijdens het literatuuronderzoek heb ik gebruik gemaakt van betrouwbare bronnen. Om antwoord te kunnen geven op de deelvragen heb ik vooral gebruik gemaakt van de databank www.narcis.nl. Ook heb ik gebruik gemaakt van studieboeken en boeken en tijdschriften die relevant zijn voor het onderzoek. Bij het gebruik van de bronnen heb ik rekening gehouden met de publicatiedatum, betrouwbaarheid, bronnenlijst en auteur van een artikel en/of onderzoek. Met behulp van het literatuuronderzoek zal ik antwoord geven op de deelvragen één en twee. Voor deelvraag één en twee heb ik vanuit literatuur onderzoek gedaan naar het wijkgericht werken en outreachend werken en gekeken naar de methodes groepsmaatschappelijk werk en outreachend werken. Op basis hiervan kunnen de methodes met elkaar gekoppeld worden en kan een werkwijze worden gemaakt voor het wijkgerichte groepswork. Daarnaast heb ik vanuit literatuur onderzocht wat het nieuwe wijkgericht werken is, wat het outreachend werken inhoudt en wat voor invloed dit kan hebben op het groepswork. Dit koppel ik met deelvraag één.

4.2.1.1 Onderzoeksproces literatuuronderzoek

Het was moeilijk om literatuurstukken te vinden over groepswork dat al gericht is op de werkwijze wijkgericht werken en outreachend werken. Ik heb daarom verschillende literatuurstukken van wijkgericht werken, outreachend werken en groepsmaatschappelijk werk (waaronder oplossingsgerichte therapie ook valt) met elkaar gekoppeld om zo tot een werkwijze te komen die gehanteerd kan worden door de groepswerkers van Socius voor het nieuwe wijkgericht groepswork. Ik heb dit zelfstandig moeten doen, waardoor het voor mij erg van belang was om verschillende literatuurstukken over de verschillende werkwijzen te lezen. Ik heb hierdoor extra tijd vrij moeten maken om literatuurstukken te lezen. Dit heeft wel geholpen om duidelijk te formuleren hoe ik de drie werkwijzen (outreachend werken, wijkgericht werken en groepsmaatschappelijk werk) met elkaar op een juiste manier kon koppelen. Ik heb alle literatuurstukken geprint en naast elkaar gelegd om te kijken wat de overeenkomsten en verschillen waren. De overeenkomsten heb ik gemarkeerd, zodat het overzichtelijk was om terug te vinden. Op basis van de literatuur heb ik een deelvraag veranderd. In het onderzoeksplan heb ik een literatuurdeelvraag beschreven rondom het outreachend werken en groepsmaatschappelijk werk, maar tijdens het onderzoeken van de werkwijze groepsmaatschappelijk werk ben ik erachter gekomen dat er verschillende werkwijzen gebruikt kunnen worden rondom het groepsmaatschappelijk werk. Daarom heb ik de oplossingsgerichte therapie, die dus ook gebruikt kan worden als werkwijze voor het groepsmaatschappelijk werk, gekozen om literatuurstukken af te

bakken. Het is een kleinschalig onderzoek en hierdoor is het niet de bedoeling dat ik te veel verschillende literatuurstukken ga beschrijven. In de paragraaf 'discussie' en bij deelvraag twee ga ik uitgebreider in op de keuze voor oplossingsgerichte therapie.

Voor het literatuuronderzoek heb ik als eerst de zoektermen bepaald. Ik heb de drie verschillende werkwijzen onderzocht en afgebakend welke informatie van belang was voor dit onderzoek. Hierna heb ik in mijn eigen woorden de literatuurstukken die relevant waren voor het beantwoorden van de deelvragen beschreven. Vervolgens heb ik alle stukken geprint en de overeenkomsten tussen de werkwijzen gemarkeerd. Tot slot heb ik de geselecteerde stukken over verschillende wijzen beschreven in mijn verslaglegging en een koppeling gemaakt met de overeenkomsten tussen de verschillende werkwijzen.

Ook heb ik een literatuuronderzoek gedaan bij een andere organisatie waar al wijkgerichte groepsbegeleiding wordt gegeven, zodat ik deze voorbeelden kan meenemen in mijn aanbevelingen en conclusies (Heerink, M., 2013).

4.2.2. Veldonderzoek

Ik heb via een semigestructureerd interview informatie verkregen om deelvraag drie, vier en vijf te kunnen beantwoorden.

Bij het semigestructureerde interview is gebruik gemaakt van een face-to-face-interview. Bij een face-to-face-interview wordt de respondent rechtstreeks ondervraagd in een persoonlijk gesprek. In dit gesprek is gebruik gemaakt van een vragenlijst met een vaste structuur en volgorde (zie bijlage 1 en 2). Bij deze vorm van interviewen was de respondent niet vrij in de keuze van onderwerpen, maar wel vrij in de manier van antwoord geven. Er is voor deze vorm gekozen omdat de respondent hiermee tot op zeker hoogte vrij is in zijn reactie, maar tegelijkertijd kan de structuur in het interview vast worden gehouden. Daarnaast heeft de onderzoeker open vragen gesteld, omdat deze niet van invloed waren op het antwoord van de respondenten, en waardevrije vragen omdat hiermee de persoonlijke ervaringen en motieven van de respondenten naar voren komen. Deze manier van vragen stellen is gebaseerd op de eigen beleving van de respondenten, die van relevante invloed is voor het beantwoorden van de hoofdvraag.

4.2.2.1 Onderzoeksproces veldonderzoek

Ik heb bij alle respondenten semigestructureerde interviews afgenomen, om deelvraag drie, vier en vijf te kunnen beantwoorden. Daarnaast heb ik verder doorgevraagd als de respondent interessante antwoorden gaf. Ik heb voor beide respondentengroepen dezelfde vragenlijst gemaakt, omdat ik voor beide respondentengroepen dezelfde onderwerpen heb toegelicht bij het beantwoorden van de deelvragen. Deze vragenlijst is te vinden in de bijlage. De vragenlijst heb ik onderverdeeld in thema's. Per thema worden vragen opgesteld om antwoord te krijgen op de thema. Deze thema's heb ik in de beantwoording van deelvraag drie, vier en vijf gebruikt, zodat het duidelijk is welke informatie bij welke thema hoort. Hierdoor heb ik de analyse en beantwoording van de deelvragen drie, vier en vijf overzichtelijk kunnen beschrijven. Vooraf heb ik de respondenten gemaild voor het maken van een afspraak. De coördinator heeft contactgegevens van verschillende groeps werkers gegeven om ze te kunnen interviewen. Bij het maken van de afspraken heb ik aangegeven wat het doel is van het onderzoek, hoe de verwerking is van het interview en hoelang het interview zal duren. Vervolgens heb ik gevraagd of ze deel willen nemen aan het onderzoek.

Aan het begin van het interview heb ik het doel van het onderzoek en de duur van het interview nogmaals aangegeven. Ik heb de interviews met toestemming van de geïnterviewde ook opgenomen voor de verslaglegging van het praktijkonderzoek. Ook heb ik aangegeven dat de namen van de respondent niet worden genoemd in het onderzoek en/of de bijlage in verband met privacy. Ik heb bij respondentengroep 1 en 2 face-to-face-interviews gehouden, omdat ik het belangrijk vind dat elke respondent zijn eigen verhaal kan vertellen en hier de nodige tijd voor krijgt. Verder heb ik als interviewer een open en geïnteresseerde houding aangenomen. Dit heb ik gedaan door niet met mijn armen over elkaar te zitten en vriendelijk te kijken en te knikken. Ik luisterde aandachtig en stelde duidelijke vragen. Ik heb voor de interviews ongeveer 30-35 minuten ingeroosterd per respondent. Tijdens het interview heb ik gebruik gemaakt van aantekeningen. Ook heb ik gebruik gemaakt van een geluidsrecorder. Dit heb ik gedaan, zodat ik nogmaals goed kan luisteren naar de antwoorden van de respondenten.

Na het uitwerken van de interviews heb ik alle interviews geprint. Ik heb de interviews naast elkaar gelegd om de antwoorden met elkaar te vergelijken en de overeenkomende antwoorden met elkaar te koppelen. Ik heb hierna de antwoorden overgenomen in mijn onderzoek en de hoeveelheid van de overeenkomende antwoorden erbij beschreven. Hierdoor werd de analyse overzichtelijk en kon ik antwoord geven op deelvragen twee en drie.

Naast het face-to-face-interview is er ook gebruik gemaakt van een telefonisch interview. Het doel van het telefonisch interview is om informatie te verzamelen over de werkwijze die bij de externe instelling gehanteerd wordt. De vragen bestaan voornamelijk uit open vragen. Er is gekozen voor open vragen, omdat de beleving van de respondent van belang is.

4.3. Respondenten

Ik heb gekozen om de respondenten in groepen te verdelen, omdat dat overzichtelijker is.

De groepen zijn als volgt verdeeld:

- Groep 1: Groepswerkers van Socius.
- Groep 2: Hulpverleners Socius van het sociaal team Beverwijk.
- Groep 3: Groepswerker van een andere instelling (good practices).

Dit onderzoek is relatief kleinschalig. Het was daarom mogelijk om maximaal zes respondenten te interviewen en één telefonisch interview te houden met een externe instelling. Dit is voldoende om de verzamelde data representatief te maken voor de gehele populatie (onderzoeksgroep). De populatie richt zich op alle groepswerkers binnen Socius en alle sociaal wijkteamleden.

Groep 1: Groepswerkers van Socius

Ik heb vier groepswerkers van Socius geïnterviewd om duidelijkheid te krijgen over hoe ze te werk gaan en wat ze al hebben gedaan om het aanbod van het groepswerk te veranderen en te verbeteren. Ik heb vier groepswerkers van Socius geïnterviewd, omdat ik zo veel mogelijk informatie wilde krijgen over de huidige werkwijze en waar zij tegenaan lopen. Ik heb de ervaringen van verschillende groepswerkers gehoord, zodat ik de antwoorden met elkaar heb kunnen vergelijken. Tijdens het interview heb ik gebruik gemaakt van aantekeningen. Ook heb ik gebruik gemaakt van een geluidsrecorder. Dit heb ik gedaan, omdat ik dan nogmaals goed kan luisteren naar de antwoorden van de respondenten. Tijdens de interviews zijn er een aantal achtergrondkenmerken opgenoemd door respondentengroep 1. Het valt op dat de meerderheid van de geïnterviewde respondenten een vrouwelijke groepswerker is. Er is één mannelijke groepswerker geïnterviewd, omdat er maar één mannelijke groepswerker werkzaam is bij Socius. De meerderheid van de geïnterviewde groepswerkers hebben een minimale werkervaring van vijftien jaar. Alle respondenten zijn ervaren groepswerkers. De leeftijd van de respondenten ligt tussen de 40 en 62 jaar.

Groep 2: Hulpverleners Socius van het Sociaal team Beverwijk

Ik heb twee hulpverleners vanuit het Sociaal team Beverwijk geïnterviewd, omdat er twee wijkteams binnen de gemeente Beverwijk actief zijn. Per wijkteam is er één hulpverlener van Socius werkzaam. Deze hulpverleners werken niet hetzelfde als de hulpverleners die alleen actief zijn binnen Socius. Deze hulpverleners werken wijkgericht en outreachend gericht, terwijl de hulpverleners die alleen actief zijn binnen Socius niet werken met de werkwijzen wijkgericht werken en outreachend werken. Zij richten zich meer op werkwijzen zoals oplossingsgericht werken, groepswerk, netwerkgerichte benadering of praktische hulpverlening. Definitie over de werkwijzen kunt u teruglezen in de begrippenlijst in paragraaf 4.5.

Er wordt geen groepsbegeleiding gegeven in de wijkteams. Hierdoor heb ik informatie gekregen bij deze hulpverleners van wijkteams over de problemen die zij ervaren, bijvoorbeeld rondom het motiveren van cliënten naar groepen, omdat zij ook kunnen verwijzen naar de groepen van Socius. Beide hulpverleners hebben ook alleen voor Socius gewerkt en hebben toen groepsbegeleiding gegeven. Deze hulpverleners kunnen hierdoor vanuit verschillende invalshoeken naar het probleem kijken. Daarnaast hebben ze meegedacht en suggesties gedaan voor mogelijke oplossingen voor het wijkgerichte groepswerk. Tijdens het interview heb ik gebruik gemaakt van aantekeningen. Ook heb ik gebruik gemaakt van een geluidsrecorder. Dit heb ik gedaan, omdat ik dan nogmaals goed kan luisteren naar de antwoorden van de respondenten. Beide respondenten hebben tijdens het interview aangegeven dat zij ook groepen bij Socius hebben gedraaid. Beide respondenten zijn vrouwen. Zij verschillen wel in ervaringsjaren als hulpverlener. Dit gaat om een verschil van ongeveer 16 jaar.

Groep 3: Groepswerker per instelling (good practices)

Voor deelvraag vijf heb ik contact opgenomen met de instelling NIM Maatschappelijk werk. Deze instelling biedt al wijkgericht groepswerk aan. Ik heb één groepswerker gesproken in een semigestructureerd interview. Het interview heb ik telefonisch afgelegd. Deze instelling noem ik groep 3. De geïnterviewde groepswerker is een ervaren groepswerker. Ze is al vijftien jaar werkzaam als groepswerker.

4.4. Schema onderzoekmethode

Hieronder staat schematisch beschreven hoe ik op zoek ben gegaan om antwoord te kunnen krijgen op mijn deelvragen.

Deelvraag	Onderzoeksmethode
Deelvraag 1: Wat houdt het nieuwe wijkgericht werken in en welke rol heeft outreachend werken daarbinnen?	<ul style="list-style-type: none">▪ Literatuuronderzoek
Deelvraag 2: Hoe kunnen hulpverleners volgens de theorie van groepsmaatschappelijk werk het wijkgerichte groepswork invullen en organiseren?	<ul style="list-style-type: none">▪ Good practices▪ Literatuuronderzoek
Deelvraag 3: Welke problemen ervaren hulpverleners in het vormgeven van wijkgericht groepswork?	<ul style="list-style-type: none">▪ Veldonderzoek: Semigestructureerd interviews
Deelvraag 4: Wat zijn mogelijke verbeteringen en/of oplossingen van groepsworkers voor het vormgeven van wijkgericht groepswork?	<ul style="list-style-type: none">▪ Veldonderzoek: Semigestructureerd interviews
Deelvraag 5: Hoe wordt het wijkgerichte groepswork aangepakt in andere gemeentes?	<ul style="list-style-type: none">▪ Literatuuronderzoek▪ Good practices▪ Semigestructureerde interviews

4.5. Begrippenlijst

In deze paragraaf worden centrale begrippen uit dit onderzoek gedefinieerd met behulp van wetenschappelijke literatuur.

Psycho-educatie	Psycho-educatie is een methodiek in de hulpverlening aan mensen met een langdurige beperking of handicap. De methodiek verwijst naar een reeks educatieve of opvoedkundige interventies om mensen te leren omgaan met hun beperkingen door het verwerven van kennis, vaardigheden in de omgang, meer zelfvertrouwen en door psychologische verwerking (Encyclo, 2015).
KOT	De KOT (Kortdurende Oplossingsgerichte Therapie) is in zijn praktische uitwerking een methodische manier van specifieke vragen stellen, waarmee de hulpverlener de eigen krachten van de cliënt bloot kan leggen en de motivatie tot veranderingen kan oproepen. De methodiek impliceert een respectvolle houding naar de cliënten, hun wensen en mogelijkheden. Zij sluit goed aan bij de cliënt door binnen zijn referentiekader te blijven. In deze methodiek krijgen cliënten bovendien de 'macht' om de doelstellingen van de hulpverlening en de middelen hoe die te bereiken zelf te bepalen (Groepsmaatschappelijk werk, 2011).
RET	Het hoofddoel van de RET (Rationeel Emotieve Therapie) is dat mensen 'gelukkig leven'. De RET wilt dat doel bereiken door mensen rationeler te laten denken. Een rationele gedachte heeft twee kenmerken. Een rationele gedachte is zo veel mogelijk overeenkomstig de werkelijkheid en ze helpt

	doelen te bereiken die we ons gesteld hebben (Mens en Samenleving, 2001).
ZRM	De ZRM (Zürich Resource Model) is een psycho-educatieve zelfmanagementtraining. Binnen de training zijn verschillende toepassingen bruikbaar zoals systemische analyse, coaching, kennisoverdracht en zelfhulptechnieken in de groep. Met behulp van de ZRM-training kunnen onderwerpen zoals het ontwikkelen van doelen, ontdekken van eigen middelen en het verwerven van vaardigheden die nodig zijn om een gerichte actie te ondernemen van toepassing zijn. Dit moet leiden tot de ontwikkeling en uitbreiding van hun eigen self-managementvaardigheden (N. Bruggmann en M. Stork, 2011).
Psychosociale problematiek	Problemen met het geestelijk vermogen en/of de sociale vaardigheden die nodig zijn om goed te kunnen omgaan met mensen en verschillende omstandigheden in het leven (zorgbelang, Noord-Holland, 2014).
Zelfredzaamheid	Thesaurus Zorg en Welzijn geeft het begrip zelfredzaamheid de volgende betekenis: "Vermogen om dagelijkse algemene levensverrichtingen zelfstandig te kunnen doen. Bijvoorbeeld: wassen, aankleden, koken en vermogen om sociaal te kunnen functioneren, zo nodig met hulp van anderen." (thesauruszorgenwelzijn, 2015) Kwekkeboom en Jager-Vreugdenhil (2009) definiëren zelfredzaamheid als het vermogen van iemand om zelf de regie over zijn leven te voeren en het beschikken over voldoende draagkracht (Kwekkeboom en Jager-Vreugdenhil, 2009).
PR	Public relations (PR) is het vakgebied dat zich bezighoudt met het onderhouden van de relatie tussen een organisatie en het publiek (Marketingtermen, 2013-2016).
Wederkerigheid	Wederkerigheid is de onderlinge verplichting binnen een relatie om een gift te beantwoorden met een tegengift. Als de relatie gelijkwaardig is, is er sprake van reciprociteit , terwijl bij ongelijkwaardige wederkerigheid wordt gesproken over redistributie . In het eerste geval gaat het vooral om luxegoederen , maar in het tweede geval kan er ook sprake zijn van primaire goederen (Mens en Samenleving, 2012).
Netwerkgerichte benadering	Een netwerkgerichte benadering is een competentie waarbij de hulpverlener oog heeft voor het belang van contacten, in staat is contacten te leggen en te onderhouden en deze effectief aan te wenden (Arbeidscompetentielijst, 2014).

5.Data en resultaten literatuur (beantwoording deelvraag 1)

In dit hoofdstuk ligt de nadruk op het beantwoorden van deelvraag één. In dit hoofdstuk is te lezen wat er bekend is vanuit literatuur over het wijkgerichte en outreachend werken. Er wordt een korte tekst uit de literatuur weergegeven over de vorming en grondlegging van het nieuwe wijkgericht werken. Deze literatuurstukken zijn toegevoegd om een duidelijk beeld te schetsen over het ontstaan van het wijkgericht werken, wat het wijkgericht werken inhoudt en wat voor invloed dit kan hebben op het groepswerk. Het outreachend werken wordt toegelicht om duidelijkheid te krijgen over de inhoud en werkwijze van outreachend werken. Dit omdat de hoofdvraag zich richt op het wijkgericht en outreachend werken. In hoofdstuk twee wordt er meer ingezoomd op de methodiek outreachend werken en hoe het outreachend werken gebruikt kan worden voor het wijkgerichte groepswerk. In hoofdstuk twee wordt ook verder ingezoomd in methodieken die gebruikt kunnen worden voor het nieuwe wijkgericht groepswerk.

“ Deelvraag 1: Wat houdt het nieuwe wijkgericht werken in en welke rol heeft outreachend werken daarin? “

5.1 Hoe is het wijkgericht werken tot stand gekomen?

De WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) is vanaf januari 2007 ingevoerd. De zorgtaken van de overheid zijn daarbij overgedragen naar de gemeenten. De Wmo is een vervanging van verschillende wetten. Het gaat om de Welzijnswet 1994, de Wvg (Wet voorzieningen gehandicapten) en delen van de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten). De Wmo is in 2004 aangekondigd bij de contourennota. De wet heeft als doelstelling om burgers zelf actief deel te laten nemen aan de maatschappij en burgers zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen met zo min mogelijk zorg van professionals (Movisie, 2009). De Wmo is tot stand gekomen vanuit een bezuinigingsmotief. Dit heeft voornamelijk te maken met de AWBZ. Als de Wmo niet werd ingevoerd, werd de AWBZ te duur. De overheid heeft er daarom voor gekozen om meer aanspraak te doen op de informele zorg (Movisie, 2009).

5.1.1 Zelfredzaamheid

Zelfredzaamheid speelt een belangrijke rol binnen de nieuwe participatiemaatschappij. Zelfredzaam zijn of het vergroten van zelfredzaamheid vergt in de eerste plaats een niveau van zelfregulatie. Zelfregie staat voor de invloed die iemand zelf heeft, zodat zij zich minder afhankelijk van de zorg kunnen opstellen. Het betekent kortgezegd dat je als burger jezelf kunt beïnvloeden omtrent verschillende leefgebieden (van der Stel, 2013). Burgers zijn zelf verantwoordelijk voor hun deelname aan de maatschappij. De professionals moeten burgers hierin alleen ondersteunen als het echt niet anders kan. Dit staat gelijk aan het volgende begrip: civil society. Een civil society houdt in dat de burgers zelf actief moeten zijn in de maatschappij en moeten netwerken in hun omgeving. Eerst moeten burgers proberen zelf hun problemen op te lossen en hulp vragen in hun omgeving, dit is goedkoper dan directe zorg van een professional. Het gaat erom dat alle burgers klaarstaan voor elkaar en met elkaar (Jager-Vreugdenhil, 2012).

Het wijkgericht werken is belangrijker geworden sinds de invoering van de nieuwe wetten en participatiemaatschappij. In de volgende paragrafen wordt de definitie van het wijkgericht werken toegelicht en bekeken wat het wijkgericht werken in de huidige samenleving inhoudt. Dit ook omdat het wijkgericht werken een belangrijke rol heeft voor het nieuwe wijkgerichte groepswerk.

5.1.2. Zorgstelsel gericht op wijkgerichte aanpak

Om ons zorgstelsel betaalbaar en duurzaam te houden is het van groot belang om ervoor te zorgen dat mensen zo lang mogelijk gezond en onafhankelijk blijven (Rechel et al., 2009). Hiervoor is een verschuiving van zorg gericht op ziekte en onvermogen behandeld in ziekenhuizen en speciale instellingen naar zorg gericht op preventie van ziekte en onvermogen met een wijkgerichte aanpak nodig. Door zorg en ondersteuning dicht bij mensen te brengen, kunnen (gezondheids)problemen worden voorkomen, of sneller, effectiever en goedkoper worden opgepakt door de mensen zelf of – indien nodig – door zorgverleners (Konings & Van Beek, 2010).

5.2 Wijkgericht werken

Hieronder wordt de definitie van het wijkgericht werken nogmaals weergegeven.

- Het wijkgericht werken richt zich op activiteiten voor cliënten binnen een bepaalde wijk of buurt (zorgcontext; wijkgericht werken, 2015)

5.2.1. Verdeling wijken

Overheden, onderzoekers en grote instellingen delen wijken geografisch in naar postcodegebieden. Wijken zijn op deze manier administratieve eenheden (Wijdeven, Oude Vrielink & De Graaf, 2008). De sociale wijkteams van Beverwijk doen dit ook: er zijn twee wijkteams actief binnen Beverwijk.

Wijkgericht werken is in de participatiemaatschappij populair. Het wijkgericht werken richt zich op een aanpak binnen een wijk, waarin de behoeften en kwaliteiten van bewoners centraal staan. De goede wil en het vertrouwen in vaardigheden van burgers zijn sleutelwoorden voor het wijkgericht werken (Wijdeven, Oude Vrielink & De Graaf, 2008).

5.2.2. Doelen wijkgericht werken

In het artikel van Boer, Groenendijk & De Kleuver (2008) wordt aangegeven dat doelen van wijkgericht werken in de loop van de tijd veranderd zijn. De doelen van het wijkgericht werken zijn te verdelen in twee onderdelen: het inhoudelijke onderdeel (wat doe je?) en het procesmatige onderdeel (hoe pak je het aan?). De inhoudelijke doelen bestonden voornamelijk uit een fysieke invulling van de leefbaarheid. Dit kan worden samengevat als 'schoon, heel en veilig'. Later is bij het inhoudelijke deel nog een ander doel toegevoegd. Dit was het overbruggen van de 'kloof tussen burgers en overheid'. Met de 'kloof tussen burgers en overheid' wordt bedoeld dat de participatie, samenwerking in de wijken, interactie en het contact met burgers en bewoners centraal moet staan. Bij veel gemeentes is vanaf ongeveer 2006 nog een doel aan het inhoudelijke deel toegevoegd. Dit doel is de zelfredzaamheid (zie definitie zelfredzaamheid paragraaf 4.5), samenhang en de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Daartegenover staan talloze procesmatige doelen, gericht op de organisatie van het wijkgericht werken zoals communicatie, dienstverlening en de werkwijze van de betrokken partners. De doelen van het wijkgericht werken zijn zich dus langzaam aan het verbreden. In de laatste jaren gaat het steeds meer over het versterken van de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Kort gezegd: zelfredzaamheid en participeren in eigen omgeving/samenleving is van belang voor het wijkgericht werken. Zelfredzaamheid en participeren in de eigen omgeving/samenleving heeft hetzelfde doel binnen het groepsmaatschappelijk werk (Goossens, 2001).

5.2.3. Wijkgericht werken als instrument

Wijkgericht werken is een bruikbaar instrument om op een laag territoriaal niveau (de wijk) effectief en samen met bewoners problemen aan te pakken. Er zijn wel een aantal randvoorwaarden aan gekoppeld (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, 2009). Deze randvoorwaarden zijn in drieën te splitsen. Twee van de drie randvoorwaarden zijn gericht op de hulpverlener. Deze twee randvoorwaarden geven aan dat het noodzakelijk is om met een reële blik naar de rol van de bewoners te kijken binnen het wijkgericht werken. Daarbij is het belangrijk dat het niet alleen een kwestie is om meer nadruk te leggen op de waarde van dit instrument. In het beleid en de uitvoering van sociaal werk zit de veronderstelling dat de problemen in de wijken het best kunnen worden aangepakt op het niveau van de wijk. Aangezien problemen zich opstapelen en zichtbaar zijn in de wijk, lijkt de wijk ook het niveau waarop de oplossingen gezocht moeten worden. Het is daarom van belang om vraaggericht te werken. Dit houdt in dat de behoefte van de wijk wordt gesignaleerd en er wordt gekeken naar wat de problematiek of lastigheden zijn van de burgers. Het feit dat problemen zich op een bepaalde plek concentreren, betekent echter niet automatisch dat dit ook de beste plek is om iets aan deze problemen te doen. Dit benoemt Goossens ook in zijn stuk over het groepsmaatschappelijk werk. Het wijkbeleid lijdt vaak onder een 'projectenziekte': te veel projecten, te weinig samenhang, te weinig afstemming, te veel kortlopend en te weinig focus (Eikelenboom & Pas, 2009).

5.2.4. De sterke- en ontwikkelpunten van het nieuwe wijkgericht werken

Bij het wijkgericht werken zijn verschillende partijen betrokken: de gemeente, professionals uit de wereld van wonen, zorg en welzijn, de politie en de bewoners zelf. Deze verschillende partijen kunnen uiteenlopende perspectieven hebben op activiteiten die worden georganiseerd in de wijk of buurt. Van bewoners wordt verwacht dat ze een actieve inzet hebben bij het verbeteren van het leefklimaat in hun wijken en buurten. Dit wordt ook wel wederkerigheid (zie definitie wederkerigheid in paragraaf 4.5.) genoemd. De DSP-groep heeft een rapport geschreven over de realiteit van de verwachtingen omtrent de burgers en hoe zij dit kunnen aanpakken. Dit

rapport 'De waarde van de Wijk' (M. Dautzenberg, C. Kolner, P. van Soomeren, 2008) heeft zich gericht op een aantal sterke, maar ook ontwikkelpunten voor de waarde van de wijk. Deze worden als volgt beschreven.

De sterke punten:

- De wijk is dé plek waar alles samenkomt: gemeente, professionals en bewoners.
- Op wijkniveau krijgt de gemeente voor de burger een gezicht en omgekeerd.
- Op wijkniveau kun je burgers daadwerkelijk bij beleid betrekken.
- Door wijkgericht te werken, kun je burgers stimuleren zelfredzaam te zijn. Wijkraden, wijkontwikkelingsplannen en wijkbudgetten zijn daar belangrijke middelen voor.
- Door burgers te betrekken bij beleid en projecten in de wijk, wordt het draagvlak voor en de effectiviteit van maatregelen en activiteiten vergroot.

De ontwikkelpunten:

- De wijk is primair een planologisch concept. Voor veel bewoners leeft 'de wijk' helemaal niet.
- Gemeente, professionals en bewoners hebben zulke uiteenlopende perspectieven en belangen dat samenwerking moeizaam verloopt.
- Het meeste beleid van de gemeente en van professionals wordt centraal en niet op wijkniveau ontwikkeld (Hoe pakken we de wijk aan, 2010).

Hierdoor kan je de koppeling maken tussen het groepswork en wijkgericht werken. Het groepswork vindt het ook van belang dat er een betere samenwerking moet komen tussen de hulpverleners. Zij willen ook dat burgers betrokken worden bij allerlei draagvlakken en niet alleen de hulpvrager zijn, maar ook de hulpgever (groepsmaatschappelijk werk, 2015)

5.3 Inleiding outreachend werken

Hieronder wordt het outreachend werken toegelicht. Als eerst wordt de definitie van het outreachend werken toegelicht en daarna wordt er ingezoomd op de methode en werkwijze van het outreachend werken. Als laatste wordt er een koppeling gemaakt tussen het groepswork en outreachend werken.

- Het outreachend werken richt zich voornamelijk op het hanteren van een werkmethode waarbij actief ingezet wordt op het leggen van contact met de doelgroep, het onderzoeken van de vragen en het motiveren en verwijzen van de doelgroep naar vormen van hulpverlening (Maatschappelijk zorg Friesland definitie, 2007).

5.3.2. Een beweging, werkwijze en denkwijze

Outreachend werken is zowel een methode als een beweging en zowel een werkwijze als een denkwijze. Het outreachend werken richt zich op een directe benadering. Outreachend werkers bewegen zich tussen de systeemwereld van instanties en bureaus en de leefwereld van burgers (body of knowledge sociaal werk, 2014). Er wordt ongevraagd contact gezocht met burgers of groepen burgers. Na het eerste contact met de burgers of groepen burgers wordt er van de professional verwacht dat zij kan omschakelen naar een ondersteunende houding. De Eigen Kracht Conferentie is een goed voorbeeld dat leidt tot een ondersteunende, empowerende houding van professionals. Met een Eigen Kracht Conferentie beslissen mensen zelf over de oplossing van hun problemen en/of de verbetering van hun situatie. De professionals beslissen niet meer wat voor mensen de juiste weg zal zijn. De professionals mogen wel suggesties doen en ondersteuning bieden bij de uitvoering van het plan dat is gemaakt door de burger/cliënt (Stam, Jansen, Jong & Räckers, 2012).

5.3.3. Verbinden tussen verschillende doelgroepen

Outreachend werken gaat over het herstellen en versterken van de verbinding tussen burgers en samenleving. Dit is onder te verdelen in vier onderdelen:

1. Burgers onderling verbinden.
2. Burgers en professionals verbinden.
3. Professionals onderling verbinden.
4. Managers en bestuurders verbinden (Stam, Jansen, Jong & Räkens, 2012).

Door alle bezuinigingen en inkortingen is het van belang dat sociaal werkers hun professionele en persoonlijke posities bepalen en uitdragen. Dat doen ze door meer te werken aan aantoonbaar effectieve structuren, methodes en technieken.

Welzijn Nieuwe Stijl richt zich ook op de mogelijkheden van mensen zelf. Er wordt gezocht naar sociale gemeenschappen waarbij de mensen weer met elkaar betrokken raken. Hierdoor bouw je aan sociale structuren waarbij het samen redzaam worden centraal staat (Outreachend werkt, 2013).

5.3.4. Bezuinigingsmotief en verwachtingen outreachend professional

In Welzijn Nieuwe Stijl en de Wmo zit, naast een ideologische overweging, ook een bezuinigingsmaatregel. Welzijn Nieuwe Stijl, afgekort WNS, is een beweging die erop gericht is de kracht van welzijn beter te benutten (Movisie, 2013). De combinatie van het stimuleren en motiveren van samenredzaamheid tussen de burgers en bezuinigen werkt niet altijd goed. Het vereist veel tijd en aandacht van de sociale professionals, vooral als het gaat om burgers in kwetsbare posities. Ook is er een risico, namelijk op overvraging van de informele zorg. Het gevolg hiervan kan zijn dat deze zorg weer helemaal kan wegvallen. Zeker in het begin en als het gaat om zwaardere problematiek zullen er vaak professionals nodig zijn, maar die moeten dan wel aanvullend en ondersteunend zijn aan wat mensen zelf beslissen, doen en organiseren.

Ook wordt er de laatste tijd veel verwacht van de nieuwe outreachende professional. De verwachtingen zijn gericht op het op gang brengen van het proces rondom de samenredzaamheid tussen de burgers. Daarnaast wordt er van ze verwacht dat ze een duizendpoot en verbindingspersoon zijn (Outreachend werkt, 2013).

5.3.5. Informele zorg tussen bewoners

Uit onderzoek (onder andere van SCP) blijkt dat de merendeel van de Nederlandse bevolking anderen graag helpt. Evelien Tonkens, bijzonder hoogleraar actief burgerschap in Amsterdam, noemt dit het 'altruïsme-overschot'. Ook blijkt uit andere onderzoeken dat informele zorg lang niet altijd vanzelf goed gaat. Onder andere Lilian Linders heeft onderzoek gedaan in een volkswijk in Eindhoven. Zij constateert dat onderlinge steun tussen bewoners moeizaam loopt door vraagverlegenheid aan de ene en handelingsverlegenheid aan de andere kant. Zij suggereert dat sociale professionals hier verbindingsmakelaar kunnen zijn: zij leggen verbindingen tussen mensen die willen helpen en mensen die hulp nodig hebben (Outreachend werkt, 2013).

5.4 Deelconclusie

Ter beantwoording van deelvraag 1 komen de volgende punten naar voren:

Uit voorgaande stukken blijkt dat binnen het wijkgericht werken en outreachend werken de zelfredzaamheid van burgers centraal staat. Dit heeft ook te maken met de participatiemaatschappij. Beide werkwijzen hebben een overeenkomst rondom de denkwijze over de hulpverleners. De outreachende werkwijze gaat ongevraagd op de burgers af en probeert de verbindingen tussen de burgers en de samenleving te herstellen en/of te versterken. De wijkgerichte benadering richt zich juist op het stimuleren van de zelfredzaamheid van de burgers en richt zich op een bepaalde wijk of buurt om vraaggericht te kunnen werken. Dit is een duidelijk verschil maar ook een overeenkomst tussen de werkwijzen, omdat beide werkwijzen zich richten op het versterken tussen verbindingen tussen de bewoners en het bekrachtigen van de zelfredzaamheid. Beide werkwijzen richten zich ook op de informele zorg, alleen moet niet vergeten worden dat er ook een vraagverlegenheid en een handelingsverlegenheid kan ontstaan tussen de bewoners.

Het outreachend werken en wijkgericht werken verwachten van de hulpverleners dat zij een ondersteunende houding aannemen. De burger heeft de regie over het proces en de hulpverlener ondersteunt waar het nodig is. Het is belangrijk dat de werkwijzen outreachend werken en wijkgericht werken samengevoegd worden, omdat de hulpverlener ongevraagd op de burger moet afstappen en zich ook moet richten op het verbinden van mensen en

het stimuleren van zelfredzaamheid binnen een wijk. Hierdoor kan de hulpverlener zich beperken tot een bepaalde buurt/wijk en kan actief inzetten op het leggen van contact met de doelgroep en onderzoeken waar de behoefte van een burger ligt. De hulpverlener kan de verbinding tussen de burgers ook vergroten door erop af te gaan en de samenredzaamheid onder de burgers te vergroten.

5.4.1 Koppeling met groepswerk

Zoals in paragraaf 1.1. ook wordt besproken, is er een duidelijke overeenkomst tussen de voordelen van het wijkgericht werken en outreachend werken en de voordelen van het groepswerk. Het wijkgericht werken en outreachend werken richten zich net als het groepswerk ook op de zelfredzaamheid, samenhang tussen de burgers en het verbinden van burgers zodat het netwerk wordt vergroot, maar ook op de interactie en participatie in de eigen omgeving/samenleving. Ook benoemen de werkwijzen wijkgericht werken, outreachend werken en groepswerk dat het efficiënter (snellere aanpak voor problemen) en goedkoper is als de hulpverleners wijkgericht werken, outreachend werken of groepswerk gebruiken om een burger te ondersteunen. De drie verschillende methodes kunnen met elkaar gekoppeld worden om een betere en effectievere werkwijze te creëren.

6. Oplossingsgerichte (groeps)therapie en outreachend werken (beantwoording deelvraag 2)

In hoofdstuk 1 is een toelichting gegeven over wijkgericht werken en outreachend werken. Deze werkwijzen zijn uitgelegd en beschreven en geven duidelijkheid over de begrippen die van belang zijn voor dit onderzoek. In dit hoofdstuk wordt de oplossingsgerichte (groeps)therapie gekoppeld met het outreachend werken om een mogelijke werkwijze voor het wijkgerichte groepswork te kunnen verwoorden. Hoe kunnen de groepswerkers de groepen op wijkniveau organiseren en met welke werkwijzen? Om antwoord te geven op deze vraag wordt de oplossingsgerichte therapie toegelicht en wordt beschreven hoe deze werkwijze gepast kan worden in het groepswork. Ook wordt het outreachend werken hierin meegenomen. Beide werkwijzen zijn gekozen met een achterliggende gedachte. Deze gedachten en overtuigingen worden toegelicht in onderstaande paragrafen.

“Deelvraag 2: Hoe kunnen hulpverleners volgens de theorie van outreachend werken en oplossingsgerichte therapie het wijkgerichte groepswork invullen en organiseren?”

Oplossingsgerichte therapie

- Oplossingsgerichte therapie is een vorm van hulpverlening die gericht is op het benutten van de sterke kanten en hulpbronnen van de cliënt. Samen met de hulpverlener onderzoekt de cliënt welke vaardigheden hij al in huis heeft om zijn problemen aan te pakken. Oplossingsgerichte therapie is kortdurend en resultaatgericht. Deze werkwijze spreekt veel cliënten aan (NJI, 2012).

6.1 Introductie theorie oplossingsgerichte therapie

De oplossingsgerichte therapie is ontwikkeld door De Shazer, Berg en collega's van het Brief Family Therapy Center in de Verenigde Staten. In het Engels wordt het de Solution-Focussed Therapy genoemd. Wanneer oplossingsgericht werken wordt toegepast binnen groepstherapie, wordt dit Solution Focused Brief Group Therapy genoemd (Froerer, Smock & Seedall, 2009).

Veel professionals (onder andere Berg, 2002-2006, Furman, 2006-2009, Metcalff, 2007) hebben een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van de methodiek geleverd. Deze therapie is gericht op het versterken van de autonomie van cliënten. De focus ligt op de oplossing en niet op het probleem (Bakker & Bannink, 2008). De hulpverlener stimuleert een cliënt om toekomstvoorspellingen te doen die gericht zijn op krachtige eigenschappen van de cliënt (Quick & Gizzo, 2007).

Kenmerkend voor oplossingsgerichte therapie is het vertrouwen van de hulpverlener in de mogelijkheden van de cliënt om zelf positieve veranderingen te realiseren. De basis van de oplossingsgerichte therapie ligt in het werk van Milton Erickson, de gezinssysteemtheorie en poststructurele, postmoderne en constructivistische ideologie (De Shazer, 1991, 1994; De Shazer & Berg, 1992 in Lewis & Osborn, 2004). Uit ongeveer tachtig onderzoeken (McDonald, 2007) blijkt dat de oplossingsgerichte therapie effectiever is bij cliënten met grote verschillen aan problemen dan andere methodes. De oplossingsgerichte therapie kost daarbij ook nog minder tijd en geld. De oplossingsgerichte therapie is effectiever bij gedragsveranderingen en voor moeilijk behandelbare cliënten en is bovendien van kortere duur dan andere behandelvormen, geeft McDonald aan in zijn onderzoek (McDonald, 2007)

6.2 Werkwijze oplossingsgericht werken

Hoe een oplossingsgerichte hulpverlener de relatie met de cliënt vormgeeft, hangt af van de motivatie van de cliënt om te veranderen. Het uitgangspunt van de oplossingsgerichte therapie is dat het niet altijd nodig is om inzicht te hebben in het ontstaan van problemen om deze te kunnen oplossen. De nadruk van de therapie ligt daarom op het vinden van oplossingen. De cliënt wordt gezien als expert. Voor de hulpverlener is het referentiekader van de cliënt bepalend omtrent de vormgeving van de mogelijke oplossingen. De hulpverlener neemt een houding van niet-weten aan zodat de expertrol van de cliënt tot uitdrukking komt. Een ander aspect van de houding van de hulpverlener is: “leading from one step behind”. Dat betekent dat de hulpverlener figuurlijk gesproken achter de cliënt staat. Door oplossingsgerichte vragen te stellen kijkt de hulpverlener over de schouder van de cliënt mee en nodigt de hulpverlener de cliënt uit om zijn doel te bepalen en de mogelijke oplossingen zo breed mogelijk te verkennen (Bakker & Bannink, 2008; Cauffman, 2007).

Een oplossingsgerichte therapie is dus mogelijk in verschillende contexten, zowel individueel als in teamvorming en organisatieniveau. Over het algemeen duurt oplossingsgerichte therapie kort, hoewel het aantal sessies niet vaststaat. In vrijwel alle situaties waarbij er sprake is van een gesprekscontact tussen een cliënt en een professional zijn diverse elementen uit de oplossingsgerichte gespreksmethode toepasbaar (Cauffman, 2007; Huibers, 2007).

6.2.1. Motiveren en werven van cliënten vanuit de oplossingsgerichte therapie

Binnen de oplossingsgerichte therapie worden drie typen relaties met de cliënt onderscheiden:

- De bezoeker.
- De klager.
- De klant.

De **bezoeker** is iemand die door een ander (mogelijk verwijzer) naar de hulpverlener is gestuurd, maar zelf (nog) geen probleem ervaart. Bij deze cliënt is het belangrijk dat de hulpverlener onderzoekt wat de doelen van de verwijzer zijn en wat de visie van de cliënt daarop is.

De **klager** is een cliënt die problemen ervaart, maar anderen daarvan de schuld geeft. Hij ziet zichzelf niet als deel van het probleem en de oplossing. De taak van de hulpverlener is om de klachten te helpen vertalen in wensen.

De **klant** is een cliënt die problemen ervaart en ziet zichzelf ook als deel van het probleem en de oplossing. De cliënt is bereid om zelf te veranderen. De hulpverlener helpt hem om de gewenste toekomst te onderzoeken en kleine, haalbare stappen in de goede richting te zetten. Dit is tevens ook een uitgangspunt bij het groepswork (Goossens, 2001). Als er kleine, haalbare stappen in de goede richting worden gezet, wordt de motivatie bij een cliënt ook vergroot.

Deze drie typen cliënten kunnen van belang zijn voor het wijkgerichte groepswork om te kunnen signaleren wat voor mensen zich in de wijk bevinden en/of aangemeld zijn voor een groepsbegeleiding (Cauffman, 2007; Huibers, 2007).

6.2.2. Doel- en wondervraag

De oplossingsgerichte therapie richt zich op een doel vanuit de cliënt. Bij voorkeur gebeurt dit in positieve, concrete en haalbare gedragstermen. De hulpverlener helpt de cliënt om inzicht te krijgen in wat er in de plaats van het probleem moet komen. Een hulpmiddel hierbij kan de wondervraag zijn. Een voorbeeld van een wondervraag is: *'Stel dat er vannacht, terwijl u slaapt, een wonder gebeurt. Het wonder is dat de problemen, waarvoor u hier zit, zijn opgelost. U weet het zelf niet, want u slaapt immers. Wat zou morgenochtend het eerste zijn waaraan u merkt dat het wonder gebeurd is?'*

6.2.3. Schaalvraag- en competentievraag

Ook kenmerkend voor de oplossingsgerichte therapie zijn schaalvragen en competentievragen. De cliënt wordt gevraagd in hoeverre hij meent dat het doel al bereikt is op een schaal van één tot tien. Als hij een tien geeft, is zijn doel bereikt. Een nul geeft het ergste moment aan dat de cliënt kent. De hulpverlener kan hierop doorvragen met vragen als: *'Hoe lukt het u om (al) op dat cijfer te zitten?'* of *'Hoe zou één cijfer hoger eruitzien? Wat zou u dan anders doen?'* (Bakker & Bannink, 2008; Cauffman, 2007)

Bovengenoemde instrumenten kunnen belangrijke referenties zijn voor het wijkgericht werken. Het doel van de cliënt wordt in kaart gebracht en er wordt positief naar oplossingen gekeken en de kijk van de cliënt wordt op een oplossingsgerichte wijze benaderd in plaats van het probleem centraal te stellen. Hierdoor kan de hulpverlener tijdens de groepsbegeleiding positief benadrukken hoe de cliënt vooruit kan komen en hoe hij/zij dit kan aanpakken met instrumenten zoals de wonder-, competentie- of schaalvraag.

De oplossingsgerichte therapie richt zich op het vinden van de bekwaamheden van de cliënt en op de doelen en gewenste uitkomsten die de cliënt belangrijk vindt. De oplossingen voor het probleem liggen in wat de cliënt al doet en in de kleine, haalbare stappen die de cliënt kan zetten om het einddoel te behalen (Huibers, 2007).

6.2.4. Koppeling groepsbegeleiding

Het uitgangspunt van oplossingsgerichte therapie is dat cliënten de capaciteiten hebben om zelf oplossingen voor hun problemen te bedenken (zelfredzaamheid). Dit kan goed aangepakt worden in een groepsbegeleiding. De cliënten hebben dan zelf de sturing over eigen oplossingen en verbeterpunten. De belangrijkste taak van de

hulpverlener is om de cliënt dit intrinsieke potentieel te helpen ontdekken en de cliënt in een positieve richting te leiden die de cliënt samen met de hulpverlener definieert (Cepeda & Davenport, 2006).

Oplossingsgericht werken verhoogt de motivatie, versterkt de samenwerking en verhoogt het plezier in het traject met de cliënt. Oplossingsgerichte therapie gaat ervanuit dat het motivatieproces van nature al aanwezig is bij een persoon. Het gaat erom dat deze motivatie wordt bekrachtigd of hersteld wordt. Oplossingsgerichte therapie richt zich dus op het bekrachtigen en hervinden van de motivatie en krachten van mensen waarbij de mensen zelf de regie hebben om te zelf te bedenken hoe ze hun problemen willen oplossen. Hierdoor kan het oplossingsgericht werken de betrokkenen een gevoel van wederzijdse waardering geven en de bereidheid elkaar te helpen en te steunen. Dit kan heel goed uitgevoerd worden tijdens een groepsbegeleiding, omdat je tijdens de groepsbegeleiding niet alleen de hulpvrager bent, maar ook de hulpgever. Je steunt elkaar terwijl je ook gesteund kan worden (Huibers, 2007) (Goossens, 2001).

6.3 Introductie theorie Outreachend werken

Uit onderzoek komt naar voren dat outreachend werken werkt. Deze methode heeft volgens het onderzoek meerwaarde, door vaker mensen in hun eigen omgeving op te zoeken, om hen zo te binden en te motiveren voor zorg (Doorn, L. V., Huber, M., Kemmeren, C., Linde, M. V. D., Räkera, M., & Uden, T. V., 2013).

6.4 Werkwijze outreachend werken

Ten eerste geeft het outreachend werken aan dat de zorg gericht is op het herstellen en geeft het aan dat er geïnvesteerd wordt in de cliënt zelf. Door naar een cliënt te gaan, geeft het letterlijk en figuurlijk aan dichtbij te zijn en er voor de cliënt te zijn. Outreachend werken is een voordeel voor de mensen die de organisatie of instelling als negatief ervaren of twijfelen om in zorg te blijven. Cliënten geven aan dat zij het prettig vinden om te zien dat een hulpverlener naar hen toe wil komen en het niet alleen vanuit de cliënt moet komen om op afspraken te komen. Ten tweede bezoeken hulpverleners burgers in hun eigen dagelijkse omgeving en leefsituatie. Een huisbezoek geeft een totaalbeeld van de leefsituatie. Er is kijkt op alle leef- en probleemgebieden van de cliënt. Ten derde komt uit het onderzoek naar voren dat cliënten een huisbezoek ervaren als gelijkwaardigheid. In de woning heeft de cliënt de regie en is de hulpverlener te gast. Cliënten geven aan zich zo gelijkwaardiger te voelen. Cliënten vinden het een veilige omgeving (Van der Lans, 2003). Hierdoor kunnen hulpverleners goed kijken en afstemmen wat nodig is voor de cliënt. Ze komen dicht bij de mensen en bereiken ook mensen die niet zo snel aankloppen bij de hulpverlening. Zo kan de werving en motivering van cliënten voor het groepswerk vergroot worden en beter afgestemd op wat er in een wijk speelt.

6.5 Deelconclusie

Ter beantwoording van deelvraag 2 komen de volgende punten van het oplossingsgericht werken en outreachend werken naar voren. Deze punten richten zich tot een samenhang voor een nieuwe aanpak omtrent het inrichten en organiseren van het nieuwe wijkgericht groepswerk. De oplossingsgerichte therapie richt zich op de krachten en mogelijke oplossingen van de cliënt. Deze werkwijze is effectiever bij gedragsveranderingen en voor moeilijk behandelbare cliënten en is bovendien van kortere duur. Het biedt de hulpverlener een manier om de cliënt inzicht te geven in wat er in de plaats van het probleem kan komen. Hierdoor kunnen de hulpverleners bij de groepsbegeleiding ook moeilijk behandelbare cliënten begeleiden en ondersteunen. Het outreachend werken sluit hierbij aan, omdat de hulpverleners met deze werkwijze letterlijk en figuurlijk naar de mensen gaan die de hulpverlening als negatief ervaren of twijfelen. Ook richten de werkwijzen oplossingsgerichte therapie en outreachend werken de regie op de mensen zelf. Zij bepalen hoe ze stappen willen ondernemen en de hulpverlener kijkt over zijn/haar schouder mee. In een groepsvorm kunnen de burgers elkaar stimuleren en advies geven over de bedachte doelen. Hierdoor wordt de zelfredzaamheid van een cliënt gestimuleerd, wat een van de doelen van het groepswerk is. Je betreft de cliënten bij elkaar en zij kunnen ook nog iets betekenen voor elkaar. Dit bekrachtigt ook de zelfredzaamheid van een persoon.

Omtrent het werven en motiveren van cliënten voor het wijkgerichte groepswerk geeft de oplossingsgerichte therapie drie vormen van cliënten aan. Dit zijn de bezoeker, klager en de klant. Deze vormen kunnen gebruikt worden wanneer de groepswerkers cliënten willen werven en motiveren. Als zij kennis hebben over de verschillende vormen van cliënten, kunnen ze hun aanpak ook afstemmen omtrent de benadering van cliënten. Er zijn verschillende hulpmiddelen binnen de oplossingsgerichte therapie die gebruikt kunnen worden voor het wijkgerichte groepswerk. Dit zijn de schaalvraag, wondervraag en competentievraag. Het outreachend werken geeft aan dat gelijkwaardigheid tussen de cliënt en hulpverlener belangrijk is. Dit is ook een uitgangspunt van het groepswerk en wijkgericht werken. Over het algemeen duurt oplossingsgerichte

therapie kort, hoewel het aantal sessies niet vaststaat. Het wijkgerichte groepswork kan met de samenhang van de oplossingsgerichte therapie ook korte groepsbegeleidingen geven met een aantal sessies. Het groepswork richt zich tevens op het vinden van oplossingen en stelt de cliënt voorop. De cliënt staat centraal en wordt gezien als een expert. Ook is het voor het groepswork van belang dat het kortdurend en efficiënt is. Door alle bovengenoemde punten en overeenkomsten is het mogelijk dat er een koppeling kan ontstaan tussen oplossingsgerichte therapie, outreachend werken en groepswork.

7. Problemen in het vormgeven van wijkgericht groepswork (beantwoording deelvraag 3)

In hoofdstuk zes ligt de nadruk op het beantwoorden van deelvraag 2. In dit hoofdstuk is te lezen wat de groeps werkers van Socius en Sociaal teamleden hebben verteld over de problemen die zij ervaren of vooruitkijkend naar de toekomst denken te gaan ervaren rondom het vormgeven van wijkgericht groepswork. Vanuit deze antwoorden wordt een overzicht gemaakt van de problemen die worden genoemd in onderstaande paragrafen. Ter verfrissing wil ik de hoofdvraag van dit onderzoek nog een keer beschrijven: "Hoe kunnen de groeps werkers van Socius het groepswork inpassen in het wijkgericht en outreachend werken, zodat het groepswork kan blijven bestaan voor (potentiële) cliënten die daar behoefte aan hebben?" Als eerst wordt de werkwijze toegelicht, hierna wordt gefocust op het waarderingscijfer voor het reguliere groepswork. Tot slot worden de problemen van de respondenten beschreven die tijdens de semigestructureerde interviews naar voren zijn gekomen.

"Deelvraag 3: Welke problemen ervaren hulpverleners in het vormgeven van wijkgericht groepswork?"

7.1 Werkwijze groeps werkers Socius

Alle groeps werkers geven aan dat de werkwijze afhankelijk is van de groep. Er wordt maatwerk geleverd met verschillende methodieken en draaiboeken. Geen enkele groep houdt zich specifiek aan het draaiboek dat als rode draad wordt gebruikt.

Twee groeps werkers geven aan dat er ervaringsgericht wordt gewerkt tijdens de groepsbegeleiding. Ervaringsgericht werken wordt beschreven door de twee groeps werkers als het delen van ervaringen met de groepsleden en hoe de groepsleden met problemen omgaan of mee om kunnen gaan. Net als in de theoretische onderzoek staat, richten oplossingsgerichte therapie en outreachend werken ook op de zelfregie van cliënten omtrent het bedenken en omgaan met problemen.

Drie van de zes groeps werkers geven aan dat psycho educatie wordt gebruikt als werkwijze bij groepen. Het valt op dat alle groeps werkers verschillende werkwijzen benoemen voor de groepsbegeleiding, zoals: ZRM (Zürich Resoser Modell), KOT (Kortdurende oplossingsgerichte therapie), RET (Rationeel Emotieve Therapie), psychodrama, lijfwerk en probleemgericht. De betekenis van de verschillende werkwijzen is te vinden in paragraaf 4.5. begrippenlijst. Door de verschillende werkwijzen kom je terug op maatwerk. De groeps werkers passen de werkwijze per groep aan.

7.1.1. Waarderingscijfer groepswork beide groepen

Tijdens de interviews is er een schaal- en oplossingsgerichte vraag gesteld. Dit hulpmiddel is uit de theorie over de oplossingsgerichte therapie gehaald. Deze vraag is: *Als u een cijfer moet geven voor de reguliere werkwijze omtrent het groepswork en de reguliere manier hoe het groepswork wordt voorgezet, wat zou uw cijfer zijn? Waarom geeft u dit cijfer voor de reguliere werkwijze?*

Deze vraag is gericht op de huidige werkwijze van het groepswork en is gesteld om inzicht te krijgen in hoe de respondenten het groepswork ervaren en waarderen. De groep van groeps werkers Socius scoort een gemiddelde van 7,875. De groep Sociaal team scoort een gemiddelde van 6,5. Er is dus een verschil tussen de gemiddelde cijfers van de respondentgroepen. Hieronder zijn de cijfers in een schema verwerkt, zodat het overzichtelijk is welke cijfers zijn gegeven door de respondenten.

Cijferoverzicht Werkwijze Groepswork (waarderingcijfer)		
Groep 1 Groeps werkers	1.	9
	2.	8,5
	3.	8
	4.	6
Groep 2 Sociaal team	1.	6,5
	2.	6,5
Gemiddelde groep 1		7,875
Gemiddelde groep 2		6,5

7.1.2. Groep Groepswerkers Socius verantwoording waarderingcijfer

Twee groepswerkers van Socius geven aan dat de groepen op zich goed in elkaar zitten. Ze geven ook aan dat ze gedegen nadenken over hoe ze de groepen geven. Één groepswerker richt haar cijfer op het gemiddelde cijfer dat wordt gegeven door de cliënten tijdens de groepsbegeleiding. Dit cijfer is een 8,5. Één groepswerker baseert haar cijfer op de coördinator van het groepswerk en de strakke kaders voor het groepswerk. Het cijfer van deze groepswerker voor de huidige werkwijze is een 9. Deze groepswerker geeft geen 10, omdat er flexibiliteit moet komen in de reguliere werkwijze rondom het groepswerk. Het valt op dat één groepswerker van Socius en één groepswerker van het sociaal team aangeven dat er te lang wordt gewacht met de startdatum van een groep. Hierdoor raken de wachtende cliënten gedemotiveerd. Dit is tevens de reden waarom beide respondenten van het Sociaal Team een 6,5 geven voor het groepswerk.

7.1.3. Groep Sociaal team verantwoording waarderingcijfer

Beide sociaal teamleden hebben voor de huidige werkwijze een 6,5 als cijfer gegeven. Ze geven aan dat het soms lang duurt voordat er contact wordt opgenomen door de contactpersoon die de groepsbegeleiding zal geven. Een sociaal teamlid geeft aan dat er duidelijker gecommuniceerd moet worden tegenover de mensen die aangemeld en/of verwezen zijn naar de groepen. Soms wachten de cliënten te lang voor de startdatum van een groep.

7.2 Werkwijze werving en motivering cliënten groepswerk

Tijdens de interviews is ook een vraag gesteld over de werkwijze rondom het werven en motiveren van cliënten. Deze vraag was: *Hoe is de werkwijze rondom het werven en motiveren van cliënten voor het groepswerk?* Deze vraag is gesteld om informatie te krijgen over hoe (potentiële) cliënten geworven en gemotiveerd worden. Dit komt namelijk ook terug in de hoofdvraag.

De respondentengroep groepswerkers Socius geven aan dat ze folders en posters uitdelen. Dit doen ze drie keer per jaar en twee groepswerkers geven aan dat ze elke maand opnieuw folders en posters uitdelen. Twee van de vier groepswerkers geven aan dat ze de groepen promoten via krantenartikelen en radioprogramma's. Alle groepswerkers geven aan dat ze intern veel informatieve e-mails sturen over de groepen en startdatums. Ook wordt door twee groepswerkers aangegeven dat zij voorlichting geven aan externe instanties om hen op de hoogte te brengen over de groepen die worden aangeboden bij Socius. Er wordt zelfs binnenkort een netwerkbijeenkomst georganiseerd door twee groepswerkers om de groepen te promoten.

7.2.1. Probleemverkenning werving en motivering cliënten

Tijdens de interviews is ingezoomd op de ervaringen rondom tegengekomen problemen over het groepswerk. In deze paragraaf worden de problemen rondom het werven en motiveren van cliënten beschreven. Beide respondentengroepen geven verschillende problemen aan rondom de werving en motivering van cliënten. Als eerst worden de problemen van de groepswerkers van Socius rondom het werven en motiveren van cliënten beschreven. Hierna worden de problemen van de sociaal teamleden rondom het werven en motiveren van cliënten beschreven.

7.2.2. Probleemverkenning, werving en motivering cliënten groepswerkers Socius

Één groepswerker van Socius geeft aan dat het groepswerk niet is meegenomen in het nieuwe wijkgericht werken, terwijl dit wel van belang is. Zij ervaart dit als een gemiste kans. Ook geeft ze aan dat vanuit de bakens van Welzijn Nieuwe stijl wordt aangegeven dat de eigen kracht en zelfredzaamheid centraal staan.

Zelfredzaamheid en eigen kracht worden gestimuleerd tijdens de groepsbegeleiding en dit is ook wat de gemeente en nieuwe wetswijzigingen willen. Net als in het theoretisch onderzoek beschreven staat, sluiten de werkwijzen van het outreachend werken, oplossingsgerichte therapie en wijkgericht werken ook aan op het stimuleren van de zelfredzaamheid en eigen kracht.

Drie van de zes groepswerkers van Socius geven het volgende aan:

“We handelen onvoldoende naar de behoefte van cliënten. Als er veel aanmeldingen zijn voor een groep, moet een tweede groep gelijk kunnen starten.”

Ze ervaren dit als een belemmering. De groepswerkers geven ook aan dat ze hierdoor onvoldoende handelen naar de hulpvraag van cliënten. Ze zijn gebonden aan kaders en beschrijven dit als een organisatieprobleem.

Ook wordt er door twee groepswerkers van Socius aangegeven dat ze onvoldoende expertise hebben rondom het promoten en werven van de groepen. *“We zijn amateuristisch bezig rondom het promoten en werven van cliënten,”* geven de twee groepswerkers aan.

7.2.3. Probleemverkenning werving en motivering cliënten Sociaal teamleden

Aan de twee sociaal teamleden is ook de vraag gesteld omtrent mogelijke problemen rondom het werven en motiveren van cliënten voor het groepswerk. Het valt op dat de teamleden één verschillend en twee overeenkomstige problemen aangeven. Het eerste probleem is dat er veel weerstand is onder de cliënten tegen groepen. Mensen willen liever individueel praten. De drempel naar de groepen zijn te hoog. Er zijn veel mensen die materiële problemen hebben. Dit moet eerst opgelost worden, voordat de cliënten in groepen willen meedraaien.

Daarnaast geven beide teamleden aan dat de sociaal teamleden te weinig kennis en inzicht hebben over de bestaande groepen en hierdoor wordt er niet doorverwezen naar de groepen. De teamleden geven aan dat de overige teamleden van het Sociaal team niet weten wat er binnen de groepen wordt gedaan. Hierdoor staan de groepen minder snel op hun netvlies. Beide teamleden geven ook aan dat mensen aan het overleven zijn. Zij hebben alleen behoefte aan het oppakken van noodzakelijke punten/problemen. Hierdoor is het voor hen niet noodzakelijk om zich te focussen op groepsbegeleiding.

Eén respondent van het wijkteam geeft aan dat er niet goed wordt gesignaleerd in welke hoeveelheden een problematiek wordt aangemeld bij het wijkteam. Het registratiesysteem werkt ook niet mee. Hierdoor kunnen de teamleden niet goed signaleren of er een bepaalde hoeveelheid problematiek binnen een periode wordt aangemeld. Als ze dit wel kunnen doen, kunnen ze misschien ook groepen starten voor de problematiek waar veel aanmeldingen van binnenkomen.

7.3 Werkwijze vormgeving groepswerk

Alle groepswerkers geven aan dat de werkwijze voor het vormgeven van het groepswerk per groep verschilt. Er wordt maatwerk geleverd. Er zijn draaiboeken die aangeleverd worden door de coördinator van het groepswerk. De groepswerker van de specifieke groep bepaalt zelf welke stukken hij/zij uit de draaiboek gebruikt. Dit stemt de groepswerker af met de aangemelde problemen of de aanbodgroep. De groepswerker stemt af welke onderwerpen besproken moet worden en welke oefeningen gedaan moet worden om de cliënten te ondersteunen in het verbeteren of verhelpen van de hulpvraag.

7.3.1. Probleemverkenning vormgeving groepswerk

In deze paragraaf worden de ervaren problemen beschreven rondom het vormgeving van groepswerk door de respondentengroep 1 en 2. Tijdens de interviews met alle respondenten zijn er vragen gesteld over de problematieken rondom het vormgeven en er is een focus gelegd op het wijkgericht werken. Hieronder worden de uitkomsten vanuit het veldonderzoek beschreven.

7.3.2. Groepswerkers Socius

De meerderheid van de groepswerkers van Socius geven aan dat er te strakke kaders zijn omtrent het vormgeven van groepswerk en er is weinig flexibiliteit in het vormgeven van groepswerk. Een van de groepswerkers van Socius omschrijft het probleem als volgt:

“De kaders zijn gewoon te strak. Als er meer dan voldoende aanmeldingen zijn voor een groep, waarom moeten we dan wachten tot de volgende startdatum? Waarom kunnen we niet gelijk beginnen met een tweede groep. Maatwerk, dat is zo belangrijk!” (respondent groepswerk Socius)

Ook worden er problemen ervaren als de groepen van regionaal niveau naar wijkniveau omgezet moet worden. Themagerichte groepen zijn moeilijk om op wijkgericht niveau aan te pakken, omdat dit een specifiek doel heeft en het al lastig is op gemeenteniveau aan te pakken. Twee respondent geven een voorbeeld over van het probleem: *“Als je op regionaal niveau voor een themagroep acht mensen krijgt, dan heb je binnen een wijk maar 1 á 2 personen die in een groep willen. De schaal is te klein. Je kan hierdoor ook niet vaker een groep aanbieden.”*

De helft van de groepswerkers van Socius geven aan dat mensen niet hun problemen, lastigheden en/of ellende willen bespreken met hun burens. De privacy wordt belangrijk gevonden. Ook wordt aangegeven dat het groepswerk een vak apart is; niet iedereen kan dit geven. Als de groepen op wijkniveau georganiseerd moeten worden, is een ervaren groepswerker van belang.

7.3.3. Sociaal teamleden

De sociaal teamleden geven aan dat het groepswerk niet gegeven kan worden door de teamleden. Er is onvoldoende kennis en deskundigheid binnen de wijkteams om de groepsbegeleiding te geven of op te pakken. Professionals binnen het wijkteam moeten opgeleid worden om groepsbegeleiding te geven, anders is het niet verstandig dat het groepswerk wordt uitgevoerd, opgepakt en/of georganiseerd door wijkteamleden.

7.4 Deelconclusie

Ter beantwoording van deelvraag 3 over de probleemverkenning rondom het vormgeven van wijkgericht groepswerk, wordt in deze paragraaf een samenvatting en conclusie beschreven over voorgaande paragrafen. Uit voorgaande paragrafen blijkt dat de respondentgroepen groepswerkers en sociaal teamleden een voldoende geven wat betreft de reguliere werkwijze van het groepswerk. De gebruikte werkwijze door de groepswerkers voor het groepswerk wordt afgestemd op de groep. De groepswerkers houden zich niet specifiek aan een bepaalde werkwijze. Zij leveren maatwerk en stemmen af wat nodig is voor de groep.

Het wordt wel duidelijk dat de groepswerkers en sociaal teamleden tegen verschillende problemen aanlopen rondom het vormgeven van groepswerk. De groepswerkers ervaren problemen omtrent het strakke kader van het groepswerk. Ze ervaren onvoldoende flexibiliteit in het vormgeven van groepswerk. Hier sluit de respondentengroep sociaal teamleden op aan vanuit een andere invalshoek, namelijk dat de cliënten te lang wachten totdat er een nieuwe groep start. Hierdoor raken de cliënten gedemotiveerd. Beide respondentgroepen missen het vraaggericht werken. De huidige werkwijzen sluiten onvoldoende aan bij de behoefte van de cliënten. Vanuit het theoretisch onderzoek sluit het wijkgericht werken en oplossingsgerichte therapie goed aan bij het vraaggericht werken. Er kan een koppeling worden gemaakt tussen enerzijds de problemen rondom het vraaggericht werken vanuit de respondentgroepen en anderzijds de literatuurstukken over wijkgericht werken en oplossingsgericht werken van de werkwijze rondom het vraaggericht werken, omdat het vraaggericht werken een onderdeel en uitgangspunt is van beide werkwijzen. De groepswerkers en sociaal teamleden kunnen handvatten krijgen vanuit de literatuurstukken van deelvraag één en twee om meer vraaggericht te werken.

Ook geven de sociaal teamleden aan dat zij inhoudelijk onvoldoende kennis hebben om groepsbegeleiding te geven op wijkniveau. De groepswerkers sluiten hierbij aan. Ook geven de groepswerkers aan dat niet alle groepen op wijkniveau georganiseerd kunnen worden. Voornamelijk de themagroepen moeten bij de groepsmaatschappelijk werkers blijven en niet op wijkniveau georganiseerd worden. Het signaleren van de hoeveelheden aangemelde problematieken bij het Sociaal team moet ook verbeterd worden om te kunnen zien in welke hoeveelheden problematieken aangemeld worden. De outreachende werkwijze die staat beschreven in het theoretisch onderzoek bij deelvraag één en twee, kan handvatten bieden voor de hulpverleners om cliënten met problematieken te signaleren en hoe zij dit kunnen aanpakken.

8. Mogelijke verbeteringen en/of oplossingen voor het wijkgerichte groepswerk (beantwoording deelvraag 4)

In het vorige hoofdstuk lag de focus op de reguliere werkwijze van het groepswerk, probleemverkenning van het werven en motiveren van cliënten en probleemverkenning rondom het vormgeven van groepswerk. In het veldonderzoek zijn ook vragen gesteld over mogelijke verbeteringen en/of oplossingen voor het (wijkgericht) groepswerk. Beide groepen hebben verschillende mogelijke verbeterpunten en oplossingen opgenoemd. In dit hoofdstuk ligt de focus op het beschrijven en weergeven van mogelijke verbeterpunten en oplossingen voor het groepswerk. Als eerst worden de mogelijke oplossingen voor het werven en motiveren van cliënten voor het groepswerk toegelicht. Hierna worden mogelijke oplossingen en/of verbeteringen omtrent de vormgeving van groepswerk beschreven. Deze beschreven verbeteringen en oplossingen zijn leidend uiteindelijk tot het beantwoorden van de hoofdvraag. De hoofdvraag van dit onderzoek richt zich namelijk op nieuwe mogelijke manieren om het groepswerk in te richten, zodat het groepswerk kan blijven bestaan voor potentiële cliënten die behoefte hebben aan groepsbegeleiding.

“Deelvraag 4: Wat zijn mogelijke verbeteringen en/of oplossingen van groepswerkers voor het vormgeven van wijkgericht groepswerk?”

8.1 Mogelijke oplossingen werving en motivering cliënten groepswerk

Het valt op dat er veel verschillende voorbeelden worden genoemd door de groepswerkers van Socius en Sociaal teamleden omtrent mogelijke oplossingen en/of verbeteringen voor het wijkgerichte groepswerk. De groepswerkers van Socius en de sociaal teamleden geven duidelijke verbeterpunten of oplossingen aan rondom het werven en motiveren van cliënten voor het groepswerk. Als eerst worden de verbeterpunten of oplossingen van de groepswerkers van Socius besproken, daarna worden de verbeterpunten en oplossingen van de sociaal teamleden behandeld.

8.1.1. Groepswerkers Socius

De meerderheid van de groepswerkers geven aan dat niet alle groepen aanbodgericht moeten zijn. De groepen moeten meer vraaggericht worden. Ze geven ook aan dat de prioriteit bij de behoefte van de cliënten moet liggen. Zoals uit het theoretisch onderzoek blijkt; sluit het wijkgericht werken aan bij het vraaggericht werken. Het wijkgericht werken geeft ook aan dat de prioriteit bij de behoefte van de cliënten moet liggen.

Eén groepswerker geeft aan dat afgestemd zou moeten worden of er mensen zijn met een verstandelijke beperking in de wijk die aan een groep willen deelnemen. Als er een verstandelijke beperking is, moet dit doorgezet worden naar de stichting voor verstandelijke beperkten. Zoals de groepswerker zelf ook aangeeft: *“Kortom: we moeten afstemmen welke doelgroep bij ons en bij het wijkteam past. We moeten goed kijken wat bij ons hoort en wat we kunnen doorverwijzen!”*

Twee groepswerkers geven een verbeterpunt voor de koffieochtenden die georganiseerd worden door het Sociaal team. Ze geven aan dat de groepswerker kan aansluiten bij de koffieochtenden of andere activiteitgroepen die al worden aangeboden door het Sociaal team. Deze zijn dan niet op psychosociaal niveau, maar de groepswerker kan kijken wat hij/zij kan aanbieden rondom de veiligheid en cohesie van de groep. Twee groepswerkers geven aan dat er meer aan promotie gedaan moet worden om mensen te motiveren en verwijzingen binnen te krijgen voor het groepswerk.

8.1.2. Sociaal teamleden

Beide sociaal teamleden geven aan dat er doorlopende cursussen moeten komen voor de mensen, zodat de aangemelde of doorverwezen mensen niet lang hoeven te wachten.

De sociaal teamleden geven aan dat er onvoldoende deskundigheid en expertise is binnen het wijkteam om groepen te kunnen begeleiden. Ze geven als oplossing aan dat Socius cursussen kan aanbieden aan wijkteamleden om te leren hoe zij cliënten kunnen motiveren tot het groepswerk

8.2 Mogelijke oplossingen en/of verbeteringen vormgeving groepswerk

Bij de meerderheid van de groepswerkers komen een aantal oplossingen naar voren voor het vormgeven van groepswerk. Flexibiliteit binnen het vormgeven van groepswerk en geen strakke kaders zijn veel genoemde oplossing. Ook worden door de meerderheid van de groepswerkers verbeteringen genoemd voor het vormgeven

van de groepen, zoals praktische ondersteuning, eenzaamheid en vervuiling. Deze groepen kunnen volgens hen op wijkniveau georganiseerd worden.

Er wordt door de meerderheid van de groeps werkers aangegeven dat de psychosociale groepen bij de groeps werkers van Socius moeten blijven, omdat zij de expertise en deskundigheid hebben. De meerderheid van de groeps werkers geven aan dat de groep Krachtcentrale geprobeerd kan worden op wijkniveau, al zijn de problemen binnen de groep op psychosociaal vlak. De groeps werkers lichten toe dat de Krachtcentrale een groep is waarbij verschillende problemen bij elkaar worden gezet. De focus ligt op het herstellen van je eigen krachten en zelfredzaamheid en er kunnen verschillende mensen tegelijkertijd in een groep terecht.

8.2.1 Groeps werkers Socius

De meerderheid van de groeps werkers geeft aan dat ze weten hoe ze maatwerk kunnen leveren bij verschillende specifieke groepen. Ook wordt door twee groeps werkers een toelichting gegeven over de inrichting van de wijkgerichte groepen. Als het groeps werk op wijkniveau georganiseerd moet worden, dan kan het op verschillende manieren gericht worden op het ondersteunen van mensen. Er wordt dus heel breed gekeken naar het vormgeven van wijkgericht groeps werk. De wijkgerichte groep kan een cyclus van vijf keer krijgen. En na vijf keer afstemmen of er nog behoefte is om nog eens vijf keer mee te doen met de groep.

Eén groeps werker van Socius geeft aan dat andere groeps werkers getraind moeten worden of begeleiding moeten krijgen voor de groeps begeleiding als er op wijkgericht niveau groepen gedraaid moeten worden (interne deskundigheidsbevordering voor medewerkers).

Twee van de vier groeps werker geven aan dat de gehele werkwijze rondom het groeps werk veranderd kan worden. Hiermee wordt bedoeld dat de cliënt na het intakemoment direct in een groep moet starten. Na het beëindigen van een groep kan afgestemd worden of individuele begeleiding nog nodig is. De groeps werkers geven aan dat de motivatie en werving hierdoor anders zal gaan. Er is geen andere keuze, omdat een aangemelde cliënt gelijk in een groep zal starten.

Ook geven dezelfde twee groeps werkers aan dat het groeps werk bovenaan de wijkteams moeten komen. Groeps werk is belangrijker, efficiënter en goedkoper dan het wijkteam.

De meerderheid van de groeps werkers geven aan dat het minimale aantal van groepen gewijzigd moet worden, zodat er met een kleinere groep op wijkniveau van start kan worden gegaan. Hierdoor kun je sneller starten met een groep en hoeft een cliënt minder lang te wachten. Ook wordt door de meerderheid van de groeps werkers een oplossing aangedragen rondom het geven van voorlichtingen over het groeps werk in de sociale teams. Hierdoor blijft het groeps werk op hun netvlies en zullen ze sneller doorverwijzen naar groepen.

Alle groeps werkers geven aan dat een ervaren groeps werker samen met een sociaal teamlid een wijkgerichte groep moet geven. Dit is van belang, omdat de expertise bij de ervaren groeps werkers ligt en de samenwerking met het sociaal team erg gewenst is. Hierdoor verbeter je ook de samenwerking met de sociale teams en groeps werkers rondom het vormgeven van groeps werk.

8.2.2. Sociaal teamleden

Beide sociaal teamleden geven aan dat het signaleren van wat er in de wijk speelt van belang is. Hierdoor kun je afstemmen wat nodig is en daar een groep voor organiseren. Het wijkgericht werken dat staat beschreven in het theoretische kader (zie hoofdstuk vijf) sluit hierbij aan. Het wijkgericht werken wil namelijk ook signaleren wat er binnen de wijk speelt.

De sociaal teamleden geven aan dat er vraaggericht gewerkt moet worden en gekeken moet worden wat de mensen nodig hebben en hun werk hierop afstemmen. Dit sluit ook aan bij het wijkgericht werken dat staat beschreven in het theoretisch onderzoek.

Eén sociaal teamlid geeft aan dat registratie binnen het registratiesysteem verbeterd moet worden. Dit houdt in dat er vanuit het systeem gesignaleerd moet worden welke problematieken of hulpvragen meerdere keren worden aangemeld. Hierdoor is het mogelijk om af te stemmen of er een groep voor gemaakt moet worden.

De sociaal teamleden geven, net als de groeps werkers, aan dat de groepen over financiering en vriendschap op wijkniveau georganiseerd kunnen worden. Ook geven ze, net als de groeps werkers, aan dat ze samen met de groeps werkers moeten kijken wat gezamenlijk opgepakt kan worden.

8.3 Deelconclusie

Ter beantwoording van deelvraag 4 over mogelijke verbeteringen en oplossingen wordt in deze paragraaf een korte samenvatting gegeven van voorgaande paragrafen.

De meerderheid van de groeps werkers geven aan dat niet alle groepen aanbodgericht moeten zijn. De groepen moeten meer vraaggericht worden. De sociaal teamleden geven dit ook als verbeterpunt. Beide respondentengroepen geven aan dat de prioriteit bij de behoefte van de cliënten moet liggen. Net als in het theoretisch onderzoek staat, sluit het wijkgericht werken aan bij het vraaggericht werken. Het wijkgericht werken geeft ook aan dat de prioriteit bij de behoefte van de cliënten moet liggen. Hierdoor kan de theorie omtrent het wijkgericht werken een aansluiting zijn voor het groeps werk, om het vraaggericht werken te bekrachtigen. Beide respondentengroepen geven aan dat de groepen omtrent financiering en vriendschap/eenzaamheid op wijkniveau georganiseerd kunnen worden. De groeps werkers geven aan dat de psychosociale groep 'de Krachtcentrale' ook op wijkniveau georganiseerd kan worden, omdat daar verschillende problemen binnen een groep terecht kunnen. Hierdoor kan de groep sneller cliënten vinden en begeleiden. Beide respondentengroepen willen samenwerken en kijken hoe ze de wijkgerichte groepen kunnen oppakken. De respondentengroep groeps werkers geeft al voorbeelden omtrent de cyclus over de bijeenkomsten van het wijkgerichte groeps werk. Beide respondentengroepen doen een voorstel om de samenwerking te verbeteren tussen beide werksoorten omtrent het geven van voorlichtingen over het groeps werk aan sociaal teamleden door de groeps werkers. Ook vereisen beide werksoorten dat de groeps werkers zich aansluiten bij bestaande groepen die georganiseerd worden door het Sociaal team. De samenwerking kan hierdoor versterkt worden. Aansluitend geven beide respondentengroepen aan dat er doorlopende cursussen moeten komen. Het is van belang dat er flexibiliteit komt binnen het vormgeven van groeps werk. Als er doorlopende cursussen komen, zullen de cliënten sneller geholpen worden en hoeven de cliënten niet lang te wachten tot een groep start. Als het registratiesysteem van de sociaal teamleden ook meewerkt, kunnen ze beter signaleren in welke hoeveelheden problematieken worden aangemeld.

Ook wordt aangegeven door groeps werkers dat er meer aan promotie gedaan moet worden om mensen te motiveren en verwijzingen binnen te krijgen voor het groeps werk. Dit kan gekoppeld worden met de theorie van outreachend werken en oplossingsgerichte theorie die beschreven staan in het theoretisch onderzoek. De oplossingsgerichte theorie geeft handvatten in verschillende soorten die bruikbaar zijn rondom het werven en motiveren van cliënten. Het outreachend werken geeft handvatten voor hoe de groeps werkers en sociaal teamleden ongevraagd op potentiële cliënten kunnen afgaan en signaleren wat er op verschillende leefgebieden speelt.

Er wordt door de meerderheid van de groeps werkers aangegeven dat de psychosociale groepen bij de groeps werkers van Socius moeten blijven, omdat zij de expertise en deskundigheid hebben.

9. Goodpractices (beantwoording deelvraag 5)

In voorgaande hoofdstukken zijn literatuurstukken met elkaar gekoppeld en zijn de problemen en oplossingen rondom het werven en motiveren van cliënten beschreven. Ook zijn de problemen en oplossingen rondom het vormgeven van het groepswerk beschreven.

In dit hoofdstuk ligt de nadruk op het beantwoorden van deelvraag vijf. In dit hoofdstuk is te lezen hoe een andere gemeente het wijkgerichte groepswerk heeft aangepakt. Daarnaast wordt verteld hoe de groepswerker het wijkgerichte groepswerk heeft georganiseerd en de groepswerker vertelt over de werkwijze van het wijkgerichte groepswerk. Dit hoofdstuk brengt meer duidelijkheid over hoe het wijkgerichte groepswerk wordt aangepakt in een andere gemeente.

Als eerst wordt een korte uitleg gegeven vanuit literatuurstukken wie de instelling is en in welke gemeente de instelling werkzaam is. Vervolgens wordt er vanuit de literatuur een korte toelichting gegeven over de wijkgerichte aanpak die gehanteerd wordt. Als laatst worden de ervaringen, tips en trucs beschreven vanuit het veldonderzoek met een ervaren groepswerker die deze wijkgerichte groepen draait.

“Deelvraag 5: Hoe wordt het wijkgerichte groepswerk gedaan in andere gemeentes?”

9.1 Korte uitleg NIM Maatschappelijk werk (Gemeente Nijmegen)

NIM Maatschappelijk werk biedt hulp, informatie en advies. Burgers kunnen bij NIM terecht voor vragen of problemen over opvoeden, relaties, (rouw)verwerking, echtscheiding, financiële problemen, of allerlei andere vragen en problemen waar burgers tegenaan lopen. Soms is een gesprek al voldoende om de burger verder te helpen. NIM organiseert ook verschillende trainingen en groepsbegeleiding voor kinderen, jongeren en volwassenen. NIM werkt in Nijmegen, het Rijk van Nijmegen en het Land van Maas en Waal.

9.2 Wijkgericht groepswerk Stap Vooruit

In 2012 is er een belangrijke ontwikkeling tot stand gekomen rondom het groepswerkenaanbod. De pilot Stap Vooruit, die ontwikkeld is door middel van subsidie van het Europees Sociaal Fonds, werd het afgelopen jaar omgezet in de vaste standaard groepswerkenaanbod van NIM.

9.3 Wat is Stap Vooruit?

Stap Vooruit is een gespreksgroep voor iedereen vanaf 18 jaar die zich meldt bij NIM, waarin snel en effectief handvatten aangereikt worden om de situatie te verbeteren. Cliënten bepalen samen aan welke thema's aandacht wordt besteed. De groep staat voor een eerste stap in het proces om problemen aan te pakken. Voorbeeldvragen die in de groep aan bod komen, zijn:

- Hoe kan ik zo goed mogelijk met mijn problemen omgaan?
- Wat heb ik hiervoor nodig en wie of wat kan mij hierbij helpen?
- Welke problemen kan ik zelf oplossen en met welke problemen moet ik leren omgaan? En hoe doe ik dat?

Er zijn een aantal belangrijke thema's die terugkeren in dit aanbod. Voorbeelden hiervan zijn: stoppen met piekeren, grenzen leren aangeven, steun uit de omgeving vragen, zelfvertrouwen vergroten en ontspanning vergroten. Na afloop van de groep wordt er met de cliënten bekeken of het aanbod voldoende is geweest of dat cliënten doorstromen naar een individueel traject.

NIM Maatschappelijk Werk geeft in het artikel over het wijkgerichte groepswerk aan dat groepsaanbod diverse voordelen heeft ten opzichte van het individuele hulpaanbod. Een voordeel is bijvoorbeeld dat Stap Vooruit elke maand van start gaat; cliënten hoeven dus niet lang op hulp te wachten. Ook ervaren cliënten enorm veel erkenning en herkenning in dit aanbod. Ze leren hun problemen bespreekbaar te maken en hulp te vragen, en kunnen dit ook gebruiken binnen hun eigen netwerk. In 2012 zijn vijftig personen met het Stap Vooruit-traject geholpen. Stap Vooruit is hiermee een belangrijke pijler van de hulpverlening van NIM geworden en zal dit de komende jaren blijven.

Als mensen bij NIM om hulp vragen, kunnen zij ongeacht de vraag gelijk instromen in de groep. In het merendeel van de situaties biedt groepsdeelname voldoende ondersteuning en kan iemand daarna weer verder zonder

ondersteuning van een professional. Mocht blijken dat er toch meer nodig is, dan wordt gekeken welke hulp op passend is (NIM, 2012).

9.4 Veldonderzoek: Ervaring groepswerker NIM Maatschappelijk werk

Zoals bij deelvraag drie en vier wordt weergegeven, zijn er voor deze deelvraag ook paragrafen gemaakt. Als eerst wordt er een korte toelichting gegeven over de gehanteerde werkwijze. Hierna wordt de schaalvraag over de reguliere werkwijze toegelicht. Als laatste worden er tips en trucs gegeven door de groepswerker van NIM Maatschappelijk werk voor de groepswerker van Socius. Deze toelichting wordt beschreven, omdat het relevant is om een voorbeeld te beschrijven omtrent het wijkgerichte groepswerk.

9.4.1. Werkwijze wijkgericht groepswerk NIM Maatschappelijk werk

De wijkgericht groepswerker geeft aan dat de organisatie NIM Maatschappelijk werk al vanaf 2012 met het wijkgerichte groepswerk werkt. Als eerst wordt gekeken naar de wachtlijst voor de wijkgerichte groepen. Er wordt een selectie gemaakt met dezelfde soort problemen. Van dezelfde soort wordt een groep gevormd. Als dit niet haalbaar is, worden alle aanmeldingen die gericht zijn op psychosociale problemen in één groep geplaatst. De wijkgerichte groepen zijn doorlopende groepen. Er is geen vaste groep. Deze groep heeft een reeks van vijf bijeenkomsten. De groepen worden in de wijk georganiseerd, het is dus ook dichtbij huis voor de cliënten. Als eerst wordt er een kennismakingsgesprek gevoerd met de aangemelde cliënt. Hierna worden de cliënten uitgenodigd voor de groep. De wijkgerichte groep is geheel vraaggericht, er is geen aanbod. Tijdens de eerste bijeenkomst wordt geïnventariseerd wat de cliënten willen bespreken en willen oefenen. Hierna wordt door de groepswerker afgestemd hoe hij/zij dit kan invullen. Ook worden tijdens de eerste bijeenkomst van de wijkgroep de schaalvraag en de doelen besproken met de cliënten. Dit wordt in groepjes van tweetallen gedaan. De wijkgerichte groepen worden begeleid door een ervaren groepswerker en door verschillende collega's, zoals een stagiaire, nieuwe collega of wijkteamlid. Zonder een groepswerker worden de wijkgerichte groepen niet gestart. Tijdens de eerste bijeenkomst en bij het kennismakingsgesprek wordt de privacy en veiligheid besproken met de cliënten. Hierdoor wordt het schaamtegevoel van cliënten openlijk besproken. De groepen worden bij minimaal drie cliënten gestart. Het maximale aantal voor een groep is ongeveer tien á twaalf personen. Outreachend werken is een werkwijze die gebruikt wordt door de groepswerker voor wijkgerichte groepsbegeleiding.

9.4.2. Waarderingscijfer wijkgericht groepswerk

De groepswerker van NIM Maatschappelijk werk geeft de reguliere werkwijze van het wijkgerichte groepswerk een 8. Ze vindt dat het wijkgerichte groepswerk goed werkt. Het is efficiënter en goedkoper geeft de groepswerker aan. De groepswerker geeft aan dat het een goede ontwikkeling is. Je kan sneller inspringen op problemen en het is flexibeler om groepen in te richten, omdat het vraaggericht is en een doorlopende groep is. Hierdoor kun je sneller handelen.

9.4.3. Tips en trucs voor de groepswerkers van Socius omtrent het inrichten van wijkgericht groepswerk

De groepswerker geeft het volgende aan: *“Jullie moeten heel veel geduld hebben en er veel tijd in steken. Als je er eenmaal tijd voor vrij maakt en geduldig alle stappen onderneemt om de wijkgroep te organiseren, kom je er wel.”*

De groepswerker van NIM geeft aan dat de groepswerkers goed moeten signaleren wat er in de buurt speelt. Je moet benaderbaar zijn voor andere instellingen en buurtbewoners. Hiervoor moet je veel contact leggen in de buurt, geeft de groepswerker aan. Inventariseren wat de buurt wil en waar de behoefte ligt van de buurtbewoners. Hierdoor kun je afstemmen wat de buurtbewoners willen en kun je een groep proberen. Het belangrijkste is dat je korte lijnen hebt met andere instellingen. De groepswerker geeft aan dat korte lijnen met andere instellingen van belang is bij het organiseren van groepen.

9.5 Deelconclusie

In de gemeente Nijmegen is sinds 2012 een wijkgerichte groep gestart bij de organisatie NIM Maatschappelijk werk. Deze groep heet Stap Vooruit en is een gespreksgroep voor iedereen vanaf 18 jaar die zich meldt bij NIM. In deze groep worden snel en effectief handvatten aangereikt om de situatie te verbeteren. Cliënten bepalen samen aan welke thema's aandacht wordt besteed. De groep staat voor een eerste stap in het proces om problemen aan te pakken. De Stap Vooruit-groep is een doorlopende, vraaggerichte groep. De regie is bij de groepsleden. Zij bepalen wat er besproken wordt. Deze groep sluit goed aan bij de verbeterpunten, wensen en behoeften van de respondentgroepen groepswerkers en sociaal teamleden. Zij kunnen de Stap Vooruit-groep als voorbeeld nemen. De groepswerker van de Stap Vooruit-groep geeft aan dat er veel geduld nodig is om het wijkgericht werken op te starten. Het signaleren van problemen speelt een belangrijke rol binnen het wijkgerichte groepswerk, geeft de groepswerker van de Stap Vooruit-groep aan. Dit sluit aan bij de oplossingen en verbeterpunten van de respondentengroep groepswerkers en sociaal teamleden. De werkwijze van de groepsbegeleiding Stap Vooruit-groep sluit goed aan bij de wensen en behoeften van de respondentgroepen groepswerkers en sociaal teamleden en op het literatuuronderzoek. De hulpmiddelen van oplossingsgerichte therapie zoals de schaalvraag wordt gebruikt en er wordt op een outreachende en wijkgerichte manier gekeken en gezocht naar cliënten. De aanpak is geheel gericht op het stimuleren van de zelfredzaamheid, wat ook goed past bij de drie werkwijzen outreachend werken, oplossingsgerichte therapie en wijkgericht werken.

10. Conclusie en discussie

In dit hoofdstuk wordt aan de hand van de analyses van het literatuur- en veldonderzoek antwoord gegeven op de deelvragen. Ook zal in dit hoofdstuk de onderzoeksvraag beantwoord worden: **“Hoe kunnen de groepsworkers van Socius het groepswerk inpassen in het wijkgericht en outreachend werken, zodat het groepswerk kan blijven bestaan voor (potentiële) cliënten die daar behoefte aan hebben?”**

Na het beantwoorden van de hoofdvraag wordt er met een kritische blik gekeken naar de onderzoeksmethodes van dit onderzoek. Daarna zal er met een kritische blik gekeken worden naar de aspecten die beter in beeld gebracht hadden kunnen worden, zodat de betrouwbaarheid en de validiteit van dit onderzoek verhoogd kon worden.

Conclusie

10.1 Samenhang wijkgericht werken, outreachend werken en oplossingsgerichte therapie

Het wijkgericht werken is een steeds grotere rol gaan spelen sinds de invoering van de nieuwe wetten en participatiemaatschappij. De participatiemaatschappij wil de zelfredzaamheid van burgers vergroten en meer beroep doen op informele zorg. Er is een verschuiving nodig van zorg gericht op ziekte en onvermogen behandeld in ziekenhuizen en speciale instellingen naar zorg gericht op preventie van ziekte en onvermogen met een wijkgerichte aanpak. Door zorg en ondersteuning dicht bij mensen te brengen, kunnen (gezondheids)problemen worden voorkomen, of sneller, effectiever en goedkoper worden opgepakt door de mensen zelf of, indien nodig, door zorgverleners. De behoeften van de wijkbewoners staan centraal. Hierdoor is het belangrijk dat de zorgverleners dicht bij de mensen komen en staat het wijkgericht werken centraal. Dit heeft samenhang met het outreachend werken, omdat je als zorgverlener proactief bij de mensen moet komen en dat je mensen met elkaar wil verbinden (Movisie, 2009). Vanuit het veldonderzoek komt ook naar voren dat de behoefte van de cliënten centraal moet staan. Op dit moment is er een onvoldoende focus op de behoefte van de cliënten. Er wordt onvoldoende vraaggericht gewerkt. Zoals hierboven staat vermeld, kan de wijkgerichte aanpak en outreachend werken goed aansluiten bij het in kaart brengen van de behoefte van de cliënten en om vraaggericht te werken.

In het beleid en de uitvoering van sociaal werk zit de veronderstelling dat de problemen in de wijken het best kunnen worden aangepakt op het niveau van de wijk. Omdat problemen zich opstapelen en zichtbaar zijn in de wijk, lijkt de wijk ook het niveau waarop de oplossingen gezocht moeten worden. Het is hierbij van belang om vraaggericht te werken, omdat je hierdoor goed kan afstemmen waar de behoefte ligt van de buurtbewoners en welke lastigheden of problemen zij ervaren. De respondentgroepen groepsworkers en sociaal teamleden lopen hier nog tegenaan. Zij signaleren onvoldoende wat er speelt in de wijk. Ze kunnen de werkwijze van het wijkgericht werken gebruiken om handvatten te krijgen voor het nieuwe wijkgerichte groepswerk. Het gaat erom dat alle burgers klaarstaan voor elkaar en met elkaar. Dit houdt in dat de behoefte van de wijk wordt gesignaleerd en wordt gekeken wat de problematieken of lastigheden zijn van de burgers. Dit is ook een uitgangspunt voor het groepswerk en outreachend werken. Het blijkt dus dat de drie verschillende werkwijzen groepswerk, outreachend werken en wijkgericht werken, allemaal de behoefte van de burgers centraal stellen, waarbij het belangrijk is dat mensen met elkaar verbonden worden. Dit kan in een stelling worden beschreven: *De behoeften van de burgers staan centraal. De hulpverlener laat de regie bij de hulpvrager, ondersteunt waar nodig en verbindt verschillende mensen met elkaar, want de hulpvrager is ook de hulpgever.* In deze stelling koppel je de drie verschillende werkwijzen groepswerk, outreachend werken en wijkgericht werken aan elkaar.

Vanuit het veldonderzoek wordt ook bekendgemaakt dat de respondentgroepen de burger centraal willen stellen en willen afstemmen waar de behoefte ligt, zodat ze de wijkgerichte groepen kunnen indelen op de behoefte van de cliënten. Ook willen ze de zelfredzaamheid van de cliënten stimuleren en ze willen de mensen met elkaar verbinden. Dit sluit goed aan bij de werkwijzen wijkgericht werken en outreachend werken, omdat daarin de samenredzaamheid centraal staat en zij willen de informele zorg bevorderen en stimuleren. Dit gaat niet zonder de mensen met elkaar te verbinden. Hierdoor is het mogelijk dat het wijkgericht werken, outreachend werken en groepswerk gekoppeld kunnen worden met elkaar om op wijkniveau groepswerk te kunnen organiseren (Jager-Vreugdenhil, 2012) (Eikelenboom & Pas, 2009) (Body of Knowledge Sociaal werk, 2014).

De oplossingsgerichte therapie is van belang voor het groepswerk. De oplossingsgerichte therapie richt zich meer op het inhoudelijke deel van het wijkgerichte groepswerk. Als we de oplossingsgerichte therapie verbinden met het groepswerk, zien we een aantal mogelijkheden. De oplossingsgerichte therapie richt zich op de krachten van een burger en op haalbare subdoelen om succeservaringen te krijgen. De positieve kant van de burger wordt bekrachtigd en de focus ligt op de oplossing in plaats van het probleem. Zoals in de werkwijzen wijkgericht werken en outreachend werken is ook de cliënt binnen de oplossingsgerichte therapie de expert. De cliënt bepaalt zijn doel en de hulpverlener kijkt over de schouder van de cliënt mee. Vanuit het veldonderzoek komt naar voren dat het wijkgerichte groepswerk van NIM Maatschappelijk werk ook de cliënt als expert ziet. De cliënt geeft aan wat hij/zij nodig heeft en stemt af hoe hij/zij dit wil oppakken. Over het algemeen duurt oplossingsgerichte therapie kort, hoewel het aantal sessies niet vaststaat. Het groepswerk richt zich ook op het vinden van oplossingen en stelt de cliënt voorop. Ook is het van belang voor het groepswerk dat het kortdurend en efficiënt is (Goossens, 2001) (Bakker & Bannink, 2008). Vanuit het veldonderzoek wordt ook aangegeven dat de wijkgericht groepswerk met vijf bijeenkomsten gestart kan worden. Het oplossingsgericht werken richt zich ook op een korte duur van begeleiding. Hierdoor kan een koppeling worden gemaakt met de verbeterpunten van de groepswerkers vanuit het veldonderzoek en het literatuurstuk van de oplossingsgerichte therapie.

10.2. Werving en motivering cliënten

De oplossingsgerichte therapie bekijkt de burger vanuit drie verschillende manieren. Dit zijn de bezoeker, de klager en de klant. De respondenten hebben tijdens het veldonderzoek aangegeven dat zij moeilijkheden ervaren rondom het werven en motiveren van cliënten. Deze moeilijkheden zijn gericht op de weerstand onder de cliënten voor het groepswerk en het onvoldoende in kaart brengen van de behoeftes van burgers. De drie manieren van de oplossingsgerichte therapie kan van belang zijn als we de werving en motivering van cliënten voor het groepswerk bij elkaar voegen. Hierdoor kunnen de groepswerkers en sociaal teamleden kennis en inzicht krijgen over het soort burgers en handvatten krijgen voor de benadering van de verschillende soorten burgers. Hiernaast focust de oplossingsgerichte therapie ook op de schaal- en wondervraag. Dit heeft een samenhang voor de groepsbegeleiding, omdat de cliënt zelf een doel kan aankaarten en bij de afloop kritisch kan meten welke stappen hij/zij heeft gezet rondom het behalen van de aangegeven doel. De groepsbegeleiding wordt inzichtelijker en de afstemming rondom de hulpvraag en het aangegeven doel kan duidelijker in kaart gebracht worden (Cauffman, 2007; Huibers, 2007). Ook komt er in dit onderzoek naar voren dat de werving en promotie van de groepen via mailwisseling, posters of folders gaat. Het verschilt per groepswerker wanneer de mailwisseling, posters of folders wordt verstuurd. Als er gekeken wordt vanuit het wijkgericht werken en outreachend werken is de manier van promotie en werving van de groepen een achterhaalde manier. Het wijkgericht werken en outreachend werken gaat naar de mensen toe. Zij benaderen de mensen in hun eigen leefsituatie en signaleren wat nodig is. Hierdoor kom je dicht bij de burger en kun je sneller en effectiever contact leggen om de groepen uit te leggen en burgers te motiveren tot een groep. Het is dus belangrijk voor de werving en motivering van cliënten dat de literatuurstukken van het wijkgericht werken en outreachend werken worden gebruikt, want zo kun je meer cliënten bereiken.

10.3 Vormgeving groepswerk

Uit dit onderzoek komt naar voren dat de groepswerkers onvoldoende flexibiliteit ervaren rondom het vormgeven van groepswerk. Er zijn te strakke kaders omtrent de huidige werkwijze en vormgeving rondom het groepswerk. Ook worden er problemen ervaren als de groepen van regionaal niveau naar wijkniveau omgezet moet worden. Themagerichte groepen zijn moeilijk om op wijkgericht niveau aan te pakken, omdat dit een specifiek doel heeft en het al lastig is op gemeenteniveau aan te pakken. Ook komt bij de respondenten naar voren dat privacy van belang is bij cliënten. De cliënten willen zijn of haar problemen niet met de buurtbewoners bespreken. Uit dit onderzoek komt naar voren dat er onvoldoende deskundigheid en expertise is bij de sociaal teamleden om groepsbegeleiding te geven. Ook komt er naar voren dat de ervaren groepswerker wel een groep kan draaien met een sociaal teamlid. De groepswerker kan voorlichtingen geven aan de sociaal teamleden rondom kennis en inzicht over de groepsbegeleiding. De expertise blijft wel bij de groepswerker en dit wordt door alle respondenten bevestigd. Professionals binnen het wijkteam moeten opgeleid worden als zij groepsbegeleiding moeten geven. Anders is het niet verstandig dat het groepswerk wordt uitgevoerd, opgepakt en/of georganiseerd wordt door wijkteamleden.

10.4 Mogelijke oplossingen en/of verbeterpunten omtrent het aanpakken van wijkgerichte groepswork

De meerderheid van de groepswerkers geven aan dat niet alle groepen aanbodgericht moeten zijn. De groepen moeten meer vraaggericht worden. Ze geven ook aan dat de prioriteit bij de behoefte van de cliënten moet liggen. Dit komt ook naar voren bij de literatuurstukken van wijkgericht werken, outreachend werken en oplossingsgerichte therapie. Het wijkgericht werken, outreachend werken en de oplossingsgerichte therapie hebben eenzelfde uitgangspunt net als de meerderheid van de groepswerkers. Het uitgangspunt is net als de meerderheid van de groepswerkers gericht op de behoefte van de cliënten. Hierdoor kan er een koppeling gemaakt worden tussen de drie verschillende werkwijzen outreachend werken, wijkgericht werken en oplossingsgerichte therapie en de groepswerkers. De groepswerkers willen de behoefte van de cliënten in kaart brengen om meer vraaggericht te kunnen werken. Hierbij kunnen ze de drie verschillende werkwijzen gebruiken, omdat het wijkgericht werken zich ook richt op de behoefte van de cliënten, maar dan wel in een bepaalde wijk of buurt. Het outreachend werken richt zich op de behoefte van de cliënten, maar zij gaan directief op de burgers af en proberen zorgmijdende burgers te vinden en te signaleren met welke problemen zij te maken hebben. De oplossingsgerichte therapie richt zich ook op de behoefte van de cliënt en stelt de cliënt als de expert, maar de oplossingsgerichte therapie focust ook op de krachten van de burger. Als je de drie verschillende werkwijzen met elkaar koppelt, dan kunnen de groepswerkers meer vraaggericht werken en de behoefte van de burger in kaart brengen om door directief te zoeken naar cliënten in een bepaalde buurt of wijk en te kijken waar de krachten liggen van de bewoners.

Uit dit onderzoek komt ook naar voren dat de groepswerkers willen aansluiten bij huidige groepen die georganiseerd worden door de sociale teams, zoals de koffieochtenden. Er wordt wel duidelijk benoemd dat de veiligheid en cohesie binnen de groep gewaarborgd moet worden.

Beide respondentgroepen geven aan dat er doorlopende groepen moeten komen. Hierdoor hoeven de cliënten minder lang te wachten totdat er een groep start. Als het groepswork op wijkniveau georganiseerd moet worden, dan kun je het richten op het ondersteunen van mensen, op welke manier dan ook. Dus er wordt heel breed gekeken naar het vormgeven van wijkgericht groepswork. De wijkgerichte groep kan een cyclus van vijf keer krijgen. En na vijf keer kan afgestemd worden of er nog behoefte is om nog eens vijf keer mee te doen met de groep. Ook wordt er benoemd dat het minimale aantal van de deelnemers voor een groep verminderd moet worden als het groepswork op wijkniveau aangepakt moet worden. Beide respondentgroepen geven aan dat de samenwerking verbeterd moet worden tussen beide werksoorten. Dit omdat beide respondentgroepen gezamenlijk willen werken aan het inrichten van het wijkgerichte groepswork. Op dit moment is de samenwerking nog onvoldoende. De sociaal teamleden willen meer inhoudelijke informatie over de groepsbegeleidingen, zodat de groepsbegeleiding duidelijker voor ze wordt.

10.5 Groepen op wijkniveau

In dit onderzoek komt naar voren dat de groep de Krachtcentrale op wijkniveau geprobeerd moet worden. Dit omdat de groep de Krachtcentrale geprobeerd kan worden op wijkniveau, al zijn de problemen binnen de groep op psychosociaal vlak. De groepswerkers lichten toe dat de Krachtcentrale een groep is waarbij verschillende problemen bij elkaar gezet kunnen worden. Hierdoor ligt de focus op het herstellen van je eigen krachten en zelfredzaamheid en kunnen er verschillende mensen tegelijkertijd in een groep terecht. Dit is efficiënt voor een groep op wijkniveau. De sociaal teamleden geven, net als de groepswerkers, aan dat de groepen over financiering (praktische hulpvragen), eenzaamheid en vriendschap op wijkniveau georganiseerd kan worden. De meerderheid van de groepswerkers geven aan dat de psychosociale groepen bij de groepswerkers van Socius moeten blijven, omdat zij de expertise en deskundigheid hebben. De themagerichte groepen, zoals rouwverwerking of huiselijk geweld, kunnen niet op wijkniveau georganiseerd worden, omdat het op regionaal niveau al moeilijk is om minimale aantal cliënten te vinden. Het is hiernaast onrealistisch om binnen een wijk voldoende burgers te vinden binnen een bepaalde tijd met rouwverwerking, huiselijk geweld of assertiviteitsproblemen.

10.6 Discussie

Tijdens het onderzoek heb ik gemerkt dat het doen van onderzoek mijn interesse wekt. Dit komt ook omdat ik affiniteit heb met het groepswork en zelf later ook als groepswerker wil werken. De organisatie waar ik het onderzoek heb uitgevoerd, heeft mij in allerlei opzichten zo veel mogelijk ondersteund.

Vanwege de tijdsdruk kent het onderzoek enkele beperkingen. Zo zijn de interviews in korte tijd achter elkaar afgenomen, waardoor ik minder tijd had voor het uitschrijven en analyseren. Daarnaast kon ik vanwege de tijdsdruk minder groepswerkers interviewen dan ik in eerste instantie voor ogen had. De groepswerkers konden niet allemaal op korte termijn tijd vrijmaken in hun agenda. Hierdoor heb ik de interviews achter elkaar ingepland, zodat ik alle informatie in één week binnen had. Vanuit de interviews heb ik bruikbare informatie voor het onderzoek verkregen. Helaas heb ik niet met vijf groepswerkers een interview kunnen houden. Ik had te maken met de tijdsdruk, omdat er miscommunicatie was ontstaan rondom de goedkeuring van mijn voorstel en ik moest wachten totdat ik werd gekoppeld aan een begeleider. Niettemin ben ik tevreden over mijn begeleider en heb ik veel ondersteuning en begeleiding gehad waardoor ik dit onderzoeksrapport heb kunnen schrijven.

10.7 Betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid van dit onderzoek te vergroten, heb ik inzichtelijk gemaakt hoe ik te werk ben gegaan. Hierdoor kunnen lezers van dit onderzoek zien op welke manier ik mijn data heb verzameld en geanalyseerd. Voor elke onderzoeksmethode heb ik gebruik gemaakt van een vooraf gestelde leidraad. Deze leidraad is toegevoegd in de bijlage. Met behulp van de leidraad kon ik nauwkeurig te werk gaan tijdens het verzamelen van de data.

De interviews heb ik opgenomen, ook de telefonische interviews, zodat ik alle belangrijke informatie terug kon luisteren. De betrouwbaarheid van het onderzoek kon ik op deze manier vergroten. Naast het opnemen van de interviews heb ik aantekeningen gemaakt om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten. Met de opnamen en de aantekeningen kon ik zo duidelijk mogelijk de antwoorden beschrijven in het verbatim-verslag en de samenvattingen. Ik heb van twee respondenten geen toestemming gekregen om een opname van het interview te maken. Ik heb voor de betrouwbaarheid van het onderzoek wel aantekeningen gemaakt van deze twee interviewmomenten, zodat ik de antwoorden goed kon beschrijven in de samenvatting. Ik heb zo veel mogelijk letterlijk opgeschreven wat de hulpverleners vertelden. Aangezien ik binnen één week alle interviews heb afgenomen, heb ik de week na de geplande interviews elke dag een interview uitgewerkt om de kans om belangrijke informatie te verliezen te verkleinen. Op deze manier heb ik de kans verkleind dat ik een vertekend beeld schets van de verzamelde data (Migchelbrink, 2013).

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te vergroten, heb ik de respondenten van het onderzoek erop gewezen dat de informatie strikt vertrouwelijk wordt behandeld. Op geen enkele manier kunnen lezers van dit onderzoek terugvinden welke uitspraken door wie zijn gedaan.

10.8 Validiteit

Het onderzoek is kleinschalig ondanks dat er in de methode van het onderzoek middels theoretische onderbouwing is verantwoord waarom er is gekozen voor het aantal respondenten en waarom dit voldoende was voor de hele populatie. De opzet van het onderzoek was gezien de beschikbare tijd voor het uitvoeren van het onderzoek niet anders mogelijk. Doordat het een kleinschalig onderzoek was, heb ik mij niet gericht op de cliënten binnen het groepswerk. Dit was niet haalbaar binnen de beschikbare tijd voor het uitvoeren van het onderzoek.

De instrumentele validiteit in mijn onderzoek heb ik vergroot door de begrippen die ik wilde verduidelijken en meten, zo duidelijk en concreet mogelijk te operationaliseren. In de begrippenlijst (paragraaf 4.5) heb ik verschillende begrippen uitgelegd, zodat er duidelijkheid in het onderzoek kwam over de gebruikte begrippen die van belang zijn voor het beantwoorden van de hoofdvraag.

Daarnaast heb ik vaker gesprekken gehad met groepswerkers tijdens het onderzoeksproces. Ik heb meerdere malen de meningen van groepswerkers en wijkteamleden verzameld om zo veel mogelijk informatie over de situatie bij Socius Beverwijk te verkrijgen. Op deze manier ben ik dicht bij de praktijk gebleven en heb ik de validiteit van dit onderzoek kunnen borgen (Migchelbrink, 2013).

10.9 Objectiviteit en bruikbaarheid

Ik heb vaak contact gehad met groepswerkers om informatie te verzamelen over de vragen, ideeën en problemen die de groepswerkers van Socius ervaren. Ik ben ook vaak bij de twee sociale teams van Beverwijk langsgegaan en heb gesproken over de vragen, ideeën en problemen van de sociaal teamleden. Tijdens de gesprekken met verschillende groepswerkers en sociaal teamleden werd het voor mij duidelijk welke wensen de organisatie, het

sociaal team en de gemeente hebben, waardoor ik mijn onderzoek heb kunnen afstemmen op de praktijk. Naar mijn mening is mijn onderzoek bruikbaar.

De objectiviteit van mijn onderzoek heb ik geborgd door in eerste instantie zo veel mogelijk feitelijke informatie te verzamelen en te beschrijven. Feitelijke opmerkingen heb ik opgenomen en later teruggeluisterd, zodat ik alles precies kon overnemen. Ik heb een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de objectieve opmerkingen en mijn eigen interpretaties. Ik heb alle interviews voorafgaand aan de analyse uitgewerkt in een verbatim-verslag of samenvatting. Hierna heb ik per interviewvraag de antwoorden gerubriceerd. Hierdoor kon ik feitelijke informatie met elkaar koppelen.

Zelf ben ik werkzaam binnen een van de sociale teams van Beverwijk. Zelf heb ik niet meegedaan aan de interviewronde. Ik wilde zo veel mogelijk feitelijke informatie verzamelen van andere sociaal teamleden. Dit omdat ik mijn persoonlijke interpretatie niet mee wilde nemen in het onderzoek, omdat ik met verschillende groepswerkers al een interview had afgenomen. Hierdoor was ik al beïnvloed door de verschillende antwoorden en dit was mijns inziens niet objectief genoeg om mee te doen met dit onderzoek. Ik wilde mijn invloed zo veel mogelijk beperken als onderzoeker van dit onderzoek.

10.10 Ethische aanvaardbaarheid

Om de anonimiteit van mijn onderzoek te waarborgen, heb ik alle namen of andere persoonsgegevens verborgen gehouden. De interviews zijn genummerd, waardoor het voor buitenstaanders niet mogelijk is om te achterhalen wie de respondent is. Daarnaast heb ik de respondenten ook verteld dat de uitkomsten van dit onderzoek of participeren aan dit onderzoek geen gevolgen heeft voor hen.

Ook heb ik van tevoren bij de respondenten voor dit onderzoek aangegeven waarom ik dit onderzoek doe, wat er gaat gebeuren met de gegevens/informatie die ik verzamel en wie dit onderzoek kan lezen. Hierbij heb ik vermeld dat ik een presentatie zal geven voor de belangstellende hulpverleners, locatiemanagers, groepswerkers en beleidsmedewerkers van gemeente Beverwijk. Ik heb tevens gevraagd of de respondenten het onderzoek wilden ontvangen. Voor dit onderzoek hebben alle respondenten vrijwillig meegewerkt aan dit onderzoek. Ook heb ik gevraagd of zij akkoord gingen met de opname. Twee respondenten wilden geen opname tijdens de interviews.

11. Aanbevelingen

Aan de hand van de conclusies worden er in dit hoofdstuk vijf aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen maken een deel uit van het doel van het onderzoek, de hoofvraag en deelvragen.

11.1 Koppeling van outreachend werken, wijkgericht werken en oplossingsgerichte therapie

De groeps werkers van Socius kunnen het wijkgerichte groeps werk effectiever aanpakken als zij het outreachend werken, wijkgericht werken en oplossingsgerichte therapie met elkaar verbinden en vanuit deze kaders te werk gaan. Op deze manier kunnen ze meer cliënten benaderen en effectiever, doelgerichter en vraaggerichter werken. Dit zal een positief effect hebben op de groepsbegeleiding. Met het positieve effect wordt bedoeld dat er voldoende burgers in groepsbegeleiding starten en met succes de groepsbegeleiding afronden.

De groeps werkers en sociaal teamleden moeten de behoeftes van de cliënten beter in kaart brengen. Zij moeten benaderbaar zijn, directief en proactief handelen om burgers te bereiken. Dit kunnen ze doen door langs de burgers te gaan en te signaleren wat er speelt in de leefsituatie. Ook kunnen ze informatieve folders en posters in de brievenbus bij de buurtbewoners gooien. Tevens kunnen de groeps werkers samen met de sociaal teamleden voorlichting geven over de groepsbegeleiding in een wijk of buurt en alle buurtbewoners uitnodigen. Tijdens deze voorlichting kunnen ze rondvragen waar de buurtbewoners tegenaan lopen. Hierbij kunnen ze ook de schaalvraag gebruiken om in kaart te brengen waar de buurtbewoners tegenaan lopen en of ze hulp kunnen vinden als ze hulp nodig hebben. Hierna kunnen ze signaleren wat de behoefte is binnen een wijk en indien mogelijk een groep starten. De cliënt is hierbij de expert en staat centraal. De groeps werkers en sociaal teamleden geven alleen ondersteuning als erom gevraagd wordt. Als de groeps werkers en sociaal teamleden naar de cliënten toe gaan of de cliënten op straat, in het buurthuis of in een andere omgeving spreken, moeten de hulpverleners duidelijk doorvragen wat de cliënt wil bereiken en hoe hij dit zou aanpakken. De hulpverlener neemt een ondersteunende houding aan als dit nodig is. De cliënt komt eerst zelf met verbeterpunten of oplossingen en mogelijkheden om tot een oplossing te komen. De hulpverlener blijft op de achtergrond. De hulpverlener kan over de gevonden verbeterpunten en aanpak complimenten geven aan de cliënt en positief bekrachtigen, om de zelfredzaamheid te stimuleren. Het stimuleren van de zelfredzaamheid komt ook terug in de drie verschillende werkwijzen outreachend werken, wijkgericht werken en oplossingsgerichte therapie. Hierbij is het afstemmen van de vraag en behoefte van de buurtbewoners van belang. Ook kunnen de groeps werkers en sociaal teamleden de buurtbewoners actief betrekken bij de vormgeving van het groeps werk. Hierbij kunnen ze de werkwijze van het wijkgericht werken gebruiken. De groeps werkers en sociaal teamleden kunnen in een bepaalde wijk of buurt signaleren wat voor activiteiten georganiseerd worden door de buurtbewoners. Hierna kunnen ze aan de buurtbewoners tijdens een gesprek vragen hoe ze de activiteiten hebben georganiseerd en of zij ook willen meedenken over het organiseren en aanpakken van het wijkgerichte groeps werk. De groeps werkers en sociaal teamleden kunnen dit tevens tijdens een hulpverleningsgesprek vragen aan cliënten of als zij actief langsgaan bij de activiteiten die georganiseerd worden door de buurtbewoners.

11.2 Inzicht krijgen in het type buurtbewoners en promoten

Er moet meer bekendheid komen over het type buurtbewoners in een wijk. Hierdoor kunnen de groeps werkers en de sociaal teamleden afstemmen hoe zij de buurtbewoners kunnen benaderen. De groeps werkers en sociaal teamleden zullen zich beter moeten profileren, meer naar buiten moeten gaan en niet een afwachtende houding aannemen. De folders en posters kunnen actief uitgedeeld worden in de wijk, sportverenigingen en op straat. Hierdoor zullen de groeps werkers en sociaal teamleden meer in contact komen met de burgers en zullen zij de groepen actief promoten onder de buurtbewoners. Het moet duidelijk worden voor potentiële cliënten welke groepen er zijn.

11.3 Groepen in de wijk organiseren

De groeps werkers kunnen de groep 'de Krachtcentrale' op wijkniveau organiseren. Ze kunnen hiervoor nauw samenwerken met de sociaal teamleden. Deze groep kan verschillende problematieken bij elkaar krijgen en verbinden. Hierdoor is het minder complex om buurtbewoners in een groep te krijgen en zal de groep doorlopend aangepakt moeten worden. De cyclus van vijf keer kan toegepast worden. Tijdens deze wijkgerichte krachtcentrale kan de schaalvraag vanuit het oplossingsgericht werken meegenomen worden tijdens de eerste en de laatste bijeenkomst. De groeps werkers moeten wel een proactieve houding aannemen rondom het kenbaar maken van de groep, zoals in bovenstaande aanbeveling ook staat beschreven.

De groepen eenzaamheid en vriendschapskursus kunnen ook op wijkniveau georganiseerd worden. Hierdoor kunnen buurtbewoners met elkaar verbonden worden en het netwerk van de buurtbewoners verbreed. De buurtbewoners hoeven niet gelijk een probleem te ervaren. Het is daarom belangrijk dat het een doorlopende groep is, waarbij de veiligheid en cohesie binnen de groep gewaarborgd wordt door een ervaren groepswerker. Een doorlopende groep is van belang, zodat de cliënten minder lang hoeven te wachten totdat er een groep start. Je werkt hierdoor sneller aan een hulpvraag en de problematieken van burgers worden sneller aangepakt. Door een doorlopende groep raken de cliënten niet gedemotiveerd, omdat ze sneller terecht kunnen in een groep in plaats van een groep met een vaste start datum. Een sociaal teamlid kan samen met een ervaren groepswerker de groepsbegeleiding geven. Als er geen ervaren groepswerker is, kan Socius interne deskundigheidsbevordering die affiniteit hebben met het groepswerk aanbieden aan maatschappelijk werkers.

11.4 Samenwerken met (indirecte) collega's

Om het wijkgerichte groepswerk zo goed mogelijk en met kwaliteit te organiseren, zullen de groepswerkers met de sociaal teamleden goed moeten samenwerken. Dit is van belang om af te stemmen wat zij voor elkaar kunnen betekenen en hoe zij het wijkgerichte groepswerk kunnen oppakken. Als eerst kunnen ze een vergadering inplannen om de knelpunten bespreekbaar te maken. Dit kan ervoor zorgen dat ze op ideeën en oplossingen kunnen komen of dat ze deze kunnen delen met elkaar.

Door een goede samenwerking kunnen ze ook een goede inventarisatie maken van de wensen en behoeften van de buurtbewoners. Tevens kunnen de groepswerkers voorlichting geven aan de sociaal teamleden over de groepsbegeleiding, zodat zij een duidelijker beeld hebben van het groepswerk.

11.5 Vervolgonderzoek

Wanneer de groepswerkers van Socius en Sociaal Teamleden het wijkgerichte groepswerk hebben georganiseerd is het natuurlijk van belang dat er goed wordt gereflecteerd naar de gehanteerde werkwijze voor het wijkgericht groepswerk. Hierdoor kan er een vervolgonderzoek worden gedaan over de voortgang van het wijkgericht groepswerk en kan de doelgroep hierin ook worden meegenomen om de populatie van het onderzoek te vergroten. Hierdoor bereik je meer respondenten voor het onderzoek. De groepswerkers en Sociaal Teamleden kunnen de volgende hoofdvraag gebruiken voor het vervolgonderzoek: *“Hoe wordt het wijkgericht groepswerk op dit moment aangepakt en hoe kunnen de groepswerkers van Socius en de Sociaal teamleden buurtbewoners blijven stimuleren/vinden voor het wijkgericht groepswerk?”* Hierdoor blijven de twee werksoorten kritisch op de manier van wijkgerichte groepswerk en kunnen ze de doelgroep en/of buurtbewoners erbij betrekken om te kijken waar de behoefte ligt.

Literatuur en bronnenlijst

ANW (2014), definitie bemoeizorg. Gedraadpleegd op 25-03-2016, van <http://anw.inl.nl/article/bemoeizorg>

Baarda, D.B. (2009). *Basisboek Kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers bv.

Baarda, D.B. (2009). *Dit is onderzoek!* Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Boer, N. de, Groenendijk, J. & Kleuver, J. de (2008). *Wijkgericht werken in NoordHolland*. Amsterdam: DSP groep.

Bruggmann, N. & Stork, M.: De Zurich Resource Model ZRM® in de maatschappelijke praktijk: verandering vorm processen aangenaam en effectief. In V. Begemann & S. Rietmann (ed.), *Sociale praktijk. Richtsnoeren voor gelingendes actie* (p 87-103). Stuttgart: Kohlhammer 2011

BSL Zorgcontext (2015). *Definitie wijkgericht werken*. Geraadpleegd op 15-03-2016, van <http://www2.bsl.nl/zorgcontext/>

Centrum Oplossingsgericht werken, basistraining oplossingsgericht werken (2014). Geraadpleegd op 04-04-2016, van <http://www.centrumoplossingsgerichtwerken.nl/wp-content/uploads/2015/07/00-COW-Cursusmap-Basistraining-oplossingsgericht-werken.pdf>

Ewijk, H. van (2006). *De Wmo als instrument in de transformatie van de welvaartsstaat en als impuls voor vernieuwing van het sociaal werk*. Sociale interventie, 2006 (3), pp 5-16

Eikelenboom, K. & Pas, G. (2009). *Banen of barbecues? Kanaleneiland als case study van het wijkbeleid*. Utrecht: Wetenschappelijk Bureau GroenLinks.

Encyclopedie, psycho-educatie definitie (2015). Gedraadpleegd op 05-04-2016, van <http://www.encyclo.nl/begrip/psycho-educatie>

Encyclopedie, Definitie netwerkgericht werken (2014). Geraadpleegd op 26-02-2016, van <http://www.encyclo.nl/lokaal/10575>

Goossens, Wim (2001), *Groepsmaatschappelijk werk: plaatsbepaling, innovatie en implementatie – een methodisch proces*. Groepsmaatschappelijk werk, 2001.

Groepsmaatschappelijk werk (2015). Geraadpleegd op 17-04-2016, van <http://www.groepsmaatschappelijkwerk.nl/tracker?page=2>

Groepsmaatschappelijk werk, kortdurende oplossingsgerichte therapie (2015). Geraadpleegd op 19-04-2016, van <http://www.groepsmaatschappelijkwerk.nl/page/kortdurende-oplossingsgerichte-therapie>

Handleiding InHolland(2015-2016). Afstudeertraject. Gedownload op 14-02-2016, van <https://insite.inholland.nl/domeinen/gsw/socialwork/onderwijsmateriaal/2012-2013-Alkmaar-Amsterdam-Haarlem/jr4-per3-4/Documents/Handleiding%20Afstuderen%202015-2016.pdf>

Heerink, M. (2013). *Onderzoek in zorg en welzijn* (2^e editie). Pinkster-Schalken, S. Bratti-van der Werf, M. - Geraadpleegd op 16-02-2016

Houten, G. van, tuynman, M & Gilsing, R. (2008). *De invoering van de Wmo: gemeentelijk beleid in 2007*. Den Haag: Sociaal Cultureel planbureau.

- Lans, J. van der (2009). *Wet maatschappelijk ondersteuning. Op weg naar een participatiesamenleving*. Geraadpleegd op 15-03-2016, van http://canonsociaalwerk.eu/nl/details.php?cps=49&canon_id=39
- McDonald, A. (2007). *Oplossingsgerichte therapie (Solution Focused Therapy, Theory, Research & Practice) (2de editie)*. London: Sage Publicatie Ltd.
- Maatschappelijk zorg Friesland (2007). *Definitie outreachend werken*. geraadpleegd op 15-03-2016, van <http://www.encyclo.nl/lokaal/10145>
- Mens en Samenleving, Rationeel Emotieve Therapie (2009-2016). Geraadpleegd op 20-04-2016, van <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/psychologie/33585-rationeel-emotieve-therapie-ret-abc5-gs-psychologie.html#doelen-van-de-rationeel-emotieve-therapie-ret>
- Minister van Sociale zaken en werkgelegenheid, (2014). *Invoering WMO*, geraadpleegd op 19-03-2016 van <http://www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/>
- Movisie, outreachend werkt! (2011). Geraadpleegd op 28-03-2016, van [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Outreachend_Werkt%20\[MOV-769716-00\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Outreachend_Werkt%20[MOV-769716-00].pdf)
- Movisie (2014). *Sociale wijkteams in beeld*. Geraadpleegd op 13-03-2016, van [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Sociale-wijkteams-in-beeld%20\[MOV-9164168-1.0\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Sociale-wijkteams-in-beeld%20[MOV-9164168-1.0].pdf)
- Movisie, inzicht in de wijk (2013). Geraadpleegd op 05-04-2016, van <https://www.movisie.nl/publicaties/inzicht-wijkgericht-werken>
- Movisie, Cliëntenparticipatie (2013). Geraadpleegd op 05-03-2016, van [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Factsheet_Clientenparticipatie_WNS%20\[MOV-1762981-0.1\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Factsheet_Clientenparticipatie_WNS%20[MOV-1762981-0.1].pdf)
- Marketingtermen, definitie public relations (2013-2016). Geraadpleegd op 26-02-2016, van <http://www.marketingtermen.nl/begrip/public-relations>
- Narcis, UVA (2015). Geraadpleegd op 20-03-2016, van <http://dare.uva.nl/document/2/5465>
- Narcis, Hoe pakken we de wijk aan?! een ontwikkelingsgericht onderzoek naar wijkgericht werken (2010). Geraadpleegd op 06-03-2016, van <http://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/86887/86887.pdf?sequence=1>
- NJI, Wat werkt? Oplossingsgerichte therapie (2012). Geraadpleegd op 11-04-2016, van [http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/\(311053\)-nji-dossierDownloads-Watwerkt_Oplossingsgerichtetherapie.pdf](http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/(311053)-nji-dossierDownloads-Watwerkt_Oplossingsgerichtetherapie.pdf)
- Rijksoverheid, (2015). *Participatiewet*, geraadpleegd op 19-03-2016 van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/participatiewet/inhoud/participatiewet-informatie-voor-gemeenten>
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2009). *De wijk nemen. Een subtiel samenspel van burgers, maatschappelijke organisaties en overheid*. Amsterdam: SWP.
- Socius (2015). *Notitie groepswork maatschappelijk werk*.
- Socius (2015). *Beleidsdocument Socius hulpverlening*.
- Socius-md (2016). *Wat doet Socius? Werkzaamheden*. Geraadpleegd op 15-03-2016, van <https://intranet.socius-md.nl/default.aspx?id=650247&fid=686612>

WMO werkplaatsen, Outreachend werkt! (2013). Geraadpleegd op 05-03-2016, van <http://www.wmowerkplaatsen.nl/sites/default/files/Outreachend%20Werkt!.pdf>

Wikipedia, wederkerigheid (2015). Geraadpleegd op 21-04-2016, van <https://nl.wikipedia.org/wiki/Wederkerigheid>

Wijdeven, T. van de, Oude Vrielink, M. & Graaf, L. de (2008). Vertrouwen in de buurt. Evaluatierapporten van Deventer, Groningen, Hoogeveen en Enschede. Rotterdam: SEV.

Zorgbelang Noord-Holland, woordenlijst definties (2014). Geraadpleegd op 07-04-2016, van <http://www.zorgbelang-noordholland.nl/woordenlijst/>

